

ЛЮДМИЛА ГУЛЯЄВА

АНДРІЙ ОЛІЙНИК

ОЛЕНА КРАВЧЕНКО

ПОСІБНИК

Rise Up:

**«СТРАТЕГІЇ КАР'ЄРНОГО РОЗВИТКУ»
ДЛЯ ЖІНОК-ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ**

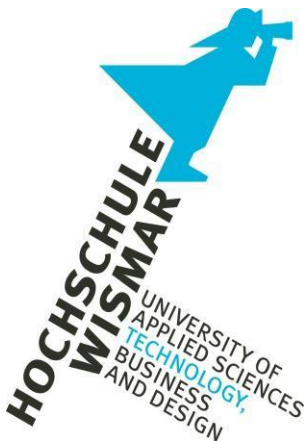
**Co-funded by
the European Union**

**Women's Initiative
for New Growth and Skills
Empowering Migrant Careers**

Project 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247718

Консорціум проекту *WINGS*

**PRAGUECITY
UNIVERSITY**

ISBN 978-83-977672-8-7

DOI: 10.6084/m9.figshare.31230166

DISCLAIMER

Фінансовано за кошти ЄС.

Висловлені погляди та думки є виключно поглядами автора або авторів і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти і культури (EACEA). Європейський Союз та EACEA не несуть за них відповідальності.

Автори

© Жовтень 2025 – Всеукраїнська громадська організація «Сила Країни»

Це видання здійснено за фінансової підтримки Європейської Комісії в рамках проєкту Erasmus+ "WINGS: Women's Initiative for New Growth and Skills – Empowering Migrant Careers", номер проєкту 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247718.

Attribution, share in the same condition

CC BY-SA) : You are free to Share- copy and redistribute the material in any medium or format and Adapt – remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially. The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms under the following terms:

Attribution – you must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggest the licensor endorses you or your use

ShareAlike- If you remix, transform or build upon the material, you must distribute your contribution under the same license as the original

No additional restrictions – you may not apply legal term

ЗМІСТ

1. ВСТУП	5
1.1. Проект WINGS та важливість підтримки жінок-вимушених мігранток.....	5
1.2. Мета посібника	8
2. ТЕНДЕНЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ	9
2.1. Стан ринку праці в Україні	9
2.2. Перспективні галузі та можливості працевлаштування для жінок-ВПО в Україні.....	10
3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	14
3.1. Правові засади працевлаштування.....	14
3.2. Трудові права та законодавство про зайнятість	15
4. МЕРЕЖІ ПІДТРИМКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ.....	18
4.1. Місцеві та міжнародні організації підтримки	18
4.2. Послуги та програми, які пропонують організації підтримки	23
5. ПРОЦЕС ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ.....	27
5.1. Складання ефективного резюме та мотиваційного листа	27
5.2. Підготовка до співбесіди	28
5.3. Онлайн-портали й платформи для пошуку роботи	29
6. ОСВІТА ДЛЯ ЖІНОК - ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	34
6.1. Можливості та програми формальної освіти	34
6.2. Неформальна освіта та навчання впродовж життя.....	36
7. ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА САМОЗАЙНЯТІСТЬ	40
7.1. Оцінка підприємницького потенціалу	40
7.2. Ресурси та підтримка для започаткування бізнесу	42
8. ВИСНОВКИ	46

1. ВСТУП

1.1. Проєкт WINGS та важливість підтримки жінок-вимушених мігранток

Міграція – не нове явище у сучасному світі, проте війна проти України, розв’язана Росією у 2022 році, перетворила її на безпрецедентний глобальний виклик.

За даними Порталу оперативних даних УВКБ ООН (UNHCR), понад 9,855 мільйона українців були змушені залишити свої домівки і стати мігрантами через війну станом на 2024 рік. З них 3,555 мільйона осіб є внутрішньо переміщеними особами (ВПО) всередині України, а ще 6,3 мільйона знайшли прихисток за кордоном, зокрема 5,9 мільйона – у Європі¹.

Винятковою особливістю цієї вимушеної міграції є те, що 80% переміщених осіб – це жінки з дітьми. Прибуваючи до країн, які їх приймають, ці жінки стикаються з численними викликами: мовні бар’єри, труднощі з працевлаштуванням, соціальна ізоляція, правові та адміністративні перепони, обмежений доступ до освіти та можливостей професійного розвитку. Як основні опікуни дітей і водночас годувальниці, багато з них втратили роботу, яку мали до війни, і зазнали різкого зниження соціального та економічного статусу, що ускладнило процес відновлення їхнього життя.

У відповідь на ці гострі виклики було розроблено проєкт **WINGS** – “Жіноча ініціатива з розвитку та нових навичок – посилення кар’єри мігранток” (проєкт програми ERASMUS+ K2, номер 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247718, період реалізації: 2024–2026). Його місія – надати жінкам, які втекли від війни в Україні, інструменти, ресурси й підтримку для того, щоб відновити свою кар’єру у приймаючих країнах. Розвиваючи нові навички та фінансову незалежність, проєкт також спрямований на подолання соціально-психологічних наслідків переміщення та безробіття.

Проєкт WINGS реалізує свою місію через комплексний підхід:

- **Розробка ресурсів.** Посібник «*Rise Up: Стратегії кар’єрного розвитку для жінок-мігранток*» пропонує доступні та практичні поради, адаптовані до унікальних викликів, з якими стикаються жінки-вимушені мігрантки при пошуку роботи у приймаючих країнах.
- **Програма інтеграційного навчання (CILP).** Ця програма створена для розвитку навичок, що допомагають ефективно інтегруватися у нове робоче середовище.
- **Нетворкінг та співпраця.** Діалог та комунікація у різних країнах перебування створюють простір для обміну досвідом, пошуку рішень і менторської підтримки жінок-мігранток.

Цілі проєкту WINGS:

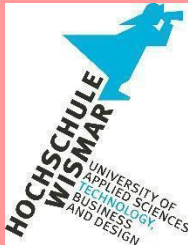
- підвищити обізнаність суспільства щодо викликів, з якими стикаються жінки-вимушені мігрантки, та сприяти формуванню розуміння й емпатії в приймаючих громадах;

¹ <https://data.unhcr.org/en/documents/details/105903>

- надати жінкам-вимушеним мігранткам можливості для досягнення фінансової незалежності та самозабезпечення;
- створити мережу підтримки та взаємозв'язків між жінками-вимушеними мігрантками та фахівцями, що відкриє нові можливості для співпраці й наставництва;
- розробити комплексний і доступний електронний посібник, який висвітлює особливості ринку праці та працевлаштування у країнах перебування, включаючи добірку актуальних можливостей для професійного розвитку;
- надати інформацію про послуги підтримки та програми для дорослих жінок-вимушених мігранток з України в країнах їх перебування, що допоможе їм подолати професійну ізоляцію й з упевненістю відновити кар'єру;
- об'єднати зацікавлені сторони – мігранток, представників місцевої влади, організацій підтримки та інших учасників, – для обговорення викликів і пошуку рішень, пов'язаних із професійною інтеграцією та перезапуском кар'єри жінок.

У проєкті WINGS беруть участь партнерські організації з країн, які прийняли велику кількість українських біженців: Чехія – понад 400 000 вимушено переміщених українців, Польща – понад 1 100 000, Німеччина – понад 1 190 255)², Туреччина – понад 46 000³. Водночас в Україні нараховується 3,555 мільйона внутрішньо переміщених осіб. В Україні проєкт працюватиме з українськими жінками-ВПО.

До партнерських організацій WINGS входять:

HOCHSCHULE WISMAR, (HSW, заклад вищої освіти, Німеччина) – німецький університет із понад столітньою історією академічної досконалості в галузях інженерії, технологій, бізнесу та дизайну. Наразі в університеті навчається близько 8 900 студентів. HSW є лідером у сфері електронного навчання та міжнародної співпраці. Його експертиза в рамках програм Erasmus+, інтеграції мігрантів і розвитку підприємництва сприяє впровадженню інновацій та надає людям можливість досягати успіху в освіті, кар'єрі та наукових дослідженнях.

www.hs-wismar.de

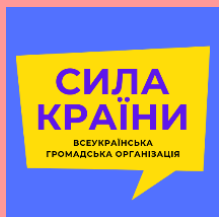

Fundacja Marki Polskiej im. prof. Witolda Kieżuna (FMP, благодійна організація, Польща) активно сприяє розвитку навичок, інклюзії та сталому розвитку. Організація підтримує розвиток громадянського суспільства, просуває цінності Європейського Союзу та реагує на соціальні виклики, такі як безробіття та соціальне виключення, з особливим акцентом на підтримку мігрантів. Завдяки досвіду реалізації проєктів Erasmus+, освітніх ініціатив та програм інтеграції на ринку праці, FMP розвиває співпрацю й надає можливості особистісного та професійного зростання, зокрема для біженців з України, через освіту впродовж усього життя та впровадження інноваційних рішень.

² <https://unric.org/en/ukraine-over-6-million-refugees-spread-across-europe/>

³ <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkeys-growing-ukrainian-and-russian-communities>

www.fmarkipolskiej.pl

СИЛА КРАЇНИ (ВГО СК, громадська організація, Україна), заснована у 2011 році, орієнтована на підтримку інклюзії, захист соціально-економічних прав і допомогу вразливим групам населення, зокрема мігрантам та людям з інвалідністю. Завдяки досвіду у сфері правової допомоги, освіти та адаптації до ринку праці, ВГО СК реалізувала низку впливових проєктів, спрямованих на утвердження рівності, розширення прав і можливостей жінок та сприяння професійному розвитку внутрішньо переміщених осіб в Україні та Європі.

www.syla-krajini.com.ua

PRAGUECITY
UNIVERSITY

Prague City Vysoka Skola s.r.o. (PCU, заклад вищої освіти, Чехія), заснований у 2004 році, пропонує освіту англійською мовою з британською акредитацією за різними напрямками, приділяючи особливу увагу сталому розвитку, інклюзії та інноваціям. Завдяки потужним міжнародним партнерствам, PCU підтримує переміщених українських студентів, надає стипендії та сприяє їх інтеграції через дослідницькі проєкти, соціальні програми та тренінги, чутливі до травматичного досвіду. Висока експертиза у сфері освіти, бізнесу та медіа робить PCU цінним партнером у реалізації ініціатив, спрямованих на соціальну та економічну інклюзію.

www.praguecityuniversity.cz

Akademi Kultur ve Egitim Dernegi (AKED, громадська організація, Туреччина), заснована у 2013 році в місті Кастамону, активно сприяє розвитку освіти, культури та спорту через реалізацію локальних та міжнародних проєктів. Завдяки досвіду в ініціативах Erasmus+ та соціально-відповідальних кампаніях, AKED підтримує молодь, просуває інклюзію та розвиток професійних навичок. Її міждисциплінарна команда має високий рівень компетентності у сфері координації проєктів, пропонуючи інноваційні рішення для суспільних викликів і створюючи партнерства як на національному, так і на міжнародному рівнях..

www.aked.biz

Проект WINGS є потужною відповіддю на виклики, з якими стикаються жінки, вимушені мігрувати через війну в Україні. Завдяки наданню ресурсів для розвитку кар'єри, можливостей для набуття нових навичок і сприянню співпраці між ключовими учасниками процесу, проєкт надає цим жінкам інструменти для відновлення життя, досягнення фінансової незалежності та успішної інтеграції у громади країн перебування.

Завдяки комплексному підходу та міжнародному партнерству, WINGS не лише задовольняє нагальні потреби жінок-вимушених мігранток, але й робить внесок у

довгострокову соціальну згуртованість і інклюзивне економічне зростання по всій Європі й за її межами.

Одним із ключових інструментів досягнення цілей проєкту WINGS є посібник “Rise Up: Стратегії кар’єрного розвитку для жінок-внутрішньо переміщених осіб”.

1.2. Мета посібника

Посібник “Rise Up: Стратегії кар’єрного розвитку для жінок-внутрішньо переміщених осіб” створений, щоб стати джерелом підтримки, натхнення та практичним інструментом для дорослих жінок, які були вимушено переміщені в межах України через війну.

Усвідомлюючи складні обставини, в яких опинилися ці жінки – втрату дому, роботи, стабільності, – посібник пропонує структуровану й доступну дорожню карту для відновлення професійного шляху в нових умовах. Він допомагає впевнено орієнтуватися у новому середовищі, приймати обґрунтовані рішення та будувати майбутнє з вірою у власні сили.

Метою посібника є надати жінкам-ВПО дієві поради, інструменти й ресурси, необхідні для подолання кар’єрних перешкод, таких як зміна місця проживання, втрата попередньої роботи, обмежений доступ до освіти, правові труднощі та психологічна втома. Водночас посібник покликаний підсилити відчуття впевненості й самозарадності, відкривши перед жінками нові можливості працевлаштування, навчання чи власної справи.

Посібник “Rise Up” охоплює такі **ключові теми**:

- **Ринок праці в Україні.** Огляд актуальних тенденцій, доступних галузей та професій, актуальних в Україні, зокрема у регіонах, де перебувають жінки-ВПО.
- **Правові аспекти працевлаштування.** Базова інформація щодо трудових прав, порядку оформлення документів, умов та форм офіційного працевлаштування.
- **Підтримка та можливості.** Добірка програм, проєктів, громадських ініціатив та сервісів, що сприяють кар’єрному розвитку, самозайнятості, менторській підтримці та соціальній адаптації.
- **Пошук роботи.** Практичні поради щодо складання резюме, підготовки до співбесіди, ефективного використання онлайн-платформ для пошуку вакансій.
- **Освітні можливості.** Інформація про безкоштовні курси, перекваліфікацію, визнання попередніх здобутків і навчання протягом життя.
- **Підприємництво.** Поради для тих, хто прагне розпочати власну справу: з чого почати, як оцінити ідею, знайти підтримку та залучити фінансування.

Посібник написано у зрозумілому, дружньому стилі, що дозволяє легко знайти відповіді на нагальні питання й адаптувати поради до конкретної ситуації. Кожен розділ посібника є окремим кроком на шляху до відновлення професійної реалізації.

Окрім практичного наповнення, посібник “Rise Up” покликаний створити відчуття єдності та підтримки серед жінок-ВПО. У ньому не лише інструкції, факти, а й спроба колективу авторів мотивувати жінок повірити в себе, вийти з кризи сильнішими та побудувати гідне й стійке майбутнє на новому місці!

2. ТЕНДЕНЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ

2.1. Стан ринку праці в Україні

У 2024 році реальний ВВП України зріс на 2,9% після 5,5% зростання у 2023 році. Прогноз на 2025 рік свідчить про ймовірне уповільнення темпів до 2–3% через дефіцит електроенергії, інфляційний тиск і ризики безпеки⁴⁵. Економіка продовжує адаптуватися до умов воєнного стану, зосереджуючись на зміцненні оборонного потенціалу, логістики, будівництва та експорту.

Ключовими драйверами економіки залишаються:

- **Сільське господарство:** 43% експорту товарів у 2024 році (кукурудза, соняшник, пшениця);
- **Інформаційні технології:** хоча експорт ІТ-послуг знизився на 4,2%, галузь зберігає високий потенціал⁶;
- **Будівництво:** зростання на 16,2% у 2024 році завдяки програмам відновлення інфраструктури;
- **Оборонна промисловість:** понад 300 тисяч осіб були залучені до сектора у 2024⁷.

У 2024 році частка зайнятого населення зросла до 52,4% – найвищий показник з 2021 року⁸. Сектор оборони, державного управління, логістика, фінанси та ІТ демонструють зростання зарплат і попиту на кадри (зарплати у цих галузях у 2024 зросли на 33%)⁹. Водночас у галузях торгівлі, харчування та послуг спостерігається зменшення обсягів зайнятості через втрату підприємств та зменшення попиту.

Станом на 2024 рік рівень безробіття в Україні становив 12,7%¹⁰, спостерігалось поступове відновлення ринку праці після глибокої кризи, спричиненої повномасштабною війною. Середня заробітна плата у грудні 2024 року досягла 21 473 грн, що на 23,1% більше порівняно з аналогічним періодом попереднього року¹¹. У 2025 році мінімальна заробітна плата встановлена на рівні 8 000 грн на місяць¹².

Основні виклики ринку праці:

- **Дефіцит кваліфікованих кадрів.** Критичним викликом залишається нестача фахівців, особливо так званих «чоловічих» професій. Мобілізація, трудова міграція

⁴ <https://bank.gov.ua/en/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2024-rotsi>

⁵ <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>

⁶ https://ces.org.ua/en/ukrainian_economy_in_2024/

⁷ <https://odessa-journal.com/in-2024-ukraines-real-gdp-grew-slower-than-in-2023-increasing-by-29>

⁸ <https://finclub.net/news/chastka-pratsiuiuchykh-ukraintsiv-rekordno-zroslo-za-chas-velykoi-viiny.html>

⁹ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/bf81d702093c4e7ce911cb00603d3fb9-0080012025/original/Listen-to-Ukraine-Update-2025.pdf>

¹⁰ <https://www.csis.org/analysis/ukraines-future-rests-its-people>

¹¹ <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3966852-torik-seredna-zarplata-v-ukraini-zroslo-na-231-derzstat.html>

¹² <https://7eminar.ua/news/712-minimalna-zarobitna-plata-u-2025-roci-ta-prozitivii-minimum>

та демографічні зміни значно посилили дефіцит робочої сили у будівництві, транспорті, енергетиці та промисловості.

- **Недостатня кваліфікація кандидатів.** Багато претендентів не відповідають вимогам роботодавців через низький рівень підготовки або відсутність необхідного досвіду. Це ускладнює процес працевлаштування навіть за наявності відкритих вакансій.

- **Завищені очікування щодо заробітної плати.** Близько 35% роботодавців планувала підвищення рівня оплати праці у 2025 році, однак значна частина претендентів мала вищі фінансові очікування, що створює розрив між попитом і пропозицією на ринку праці.

На сьогодні в Україні найбільш поширеною формою зайнятості залишається повна зайнятість. Разом з тим, тимчасова та сезонна робота активно використовується в аграрному секторі та сфері послуг, особливо в регіонах з високою часткою ВПО. Зростає також роль самозайнятості, дедалі більше жінок-ВПО відкривають мікробізнеси завдяки державним грантам і підтримці громадських організацій. Така форма економічної активності стає не лише джерелом доходу, а й інструментом відновлення фінансової незалежності та психологічної стійкості.

2.2. Перспективні галузі та можливості працевлаштування для жінок-ВПО в Україні

Станом на 2024 рік в Україні офіційно було зареєстровано понад 3,555 мільйона ВПО, причому більшість із них – жінки¹³. Проте, лише третина працездатних жінок-ВПО мали офіційне працевлаштування за даними 2023 року. Частка жінок серед зареєстрованих безробітних зросла до 17,3% у 2024 році, у порівнянні з 8,9% у 2023 році¹⁴. Отже, значна частина українських жінок-ВПО залишається без роботи або працює неформально¹⁵.

Ринок праці України продовжує зазнавати значних трансформацій, зумовлених війною, демографічними змінами та технологічним розвитком. Водночас підприємства демонструють високу адаптивність, а ринок праці стає більш соціально орієнтованим. Розподіл обсягу наявних вакансій за видами економічної діяльності у 2024-2025 роках демонструє, що найбільша частка наявних вакансій пропонується підприємствами переробної промисловості (22%), охорони здоров'я (13,6%), транспорту (9,4%), водопостачання (7,0%) та торгівлі (6,8%). Розподіл відкритих вакансій у регіональному розрізі демонструє істотні відмінності між регіонами України: найбільша частка вакансій зосереджена у великих містах промислово розвинених регіонів, таких як Дніпро, Харків, Київ, Львів та Одеса. У структурі найму працівників найбільший попит на ринку праці спостерігається серед кваліфікованих робітників із інструментом (25,9%) та робітників з обслуговування устаткування та машин (24,9%). Має місце посилення попиту на кваліфіковану робочу силу у сфері виробництва та інженерії. Це свідчить про потребу підприємств у працівниках робітничих професій, спеціалістах промисловості та наявність тривалого дефіциту кадрів у цих професійних групах. Значна частка найму у 2025 році припадає на найпростіші професії (12%), що загалом свідчить про перекваліфікацію робочої сили, що пов'язано із демографічними проблемами, ціновим дисбалансом та доступністю більш

¹³ UKRAINE SITUATION REGIONAL REFUGEE RESPONSE PLAN (2024). UNHCR. Geneva, Switzerland, January 2024. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/105903>

¹⁴ <https://voxukraine.org/en/labor-market-in-wartime-demographic-challenges-for-ukraine>

¹⁵ <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/75506.pdf>

кваліфікованої роботи. Менший попит спостерігається на працівників торгівлі та послуг (7,2%), керівників (6,2%), фахівців (6,2%), технічних службовців (3,8%) та кваліфікованих робітників сільського господарства (3,4%). Отже, роботодавці більше орієнтовані на технічні та виробничі спеціальності, тоді як управлінські та адміністративні посади мають нижчу потребу в оновленні персоналу.¹⁶

Рейтинг найбільш затребуваних професій для найму, згідно з опитуванням роботодавців у 2024-2025 роках був таким: водій автотранспортних засобів, швачка, тракторист, слюсар-ремонтник, електрогазозварник, продавець. Також затребуваними залишаються робітничі професії, які не вимагають вищої освіти чи значного досвіду (наприклад, різнороби, вантажники, прибиральниці). **Найбільший попит у роботодавців для кожного виду економічної діяльності відрізняється:**

- для сектора переробної промисловості підвищений попит зберігатиметься на: швачку, слюсаря-ремонтника, електромонтера з ремонту та обслуговування електроустаткування, водія автотранспортних засобів та верстатника;
- для сектора торгівлі потрібними будуть: касир торговельного залу, продавець, вантажник, менеджер (управитель), фармацевт;
- для транспорту та логістики необхідні: водій автотранспортних засобів, слюсар з ремонту рухомого складу, монтер колії, оглядач-ремонтник вагонів, водій тролейбусу;
- для сільського, лісового та рибного господарств: тракторист-машиніст, підсобний робітник, робітник з комплексного обслуговування сільськогосподарського виробництва, водій автотранспортних засобів, виноградар;
- в охороні здоров'я: сестра медична (брат медичний), молодша медична сестра (брат), сімейний лікар, лікар, соціальний робітник;
- у видобувній промисловості: гірник очисного забою, електрослюсар підземний, гірник підземний, машиніст підземних установок, електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування;
- водопостачання потребує: слюсаря аварійно-відновлювальних робіт, водія автотранспортних засобів, слюсаря-ремонтника, електромонтера з ремонту та обслуговування електроустаткування, електрогазозварника;
- в освіті потрібні: вчитель, вихователь, прибиральник службових приміщень, викладач, майстер виробничого навчання;
- адміністративне та допоміжне обслуговування потребує: робітника з комплексного прибирання та утримання будинків з прилеглими територіями, охоронника, озеленювача, двірника, дорожнього робітника;
- в енергетиці потрібні: оператор котельні, машиніст котлів, слюсар, машиніст (кочегар) котельні, електромонтер з експлуатації розподільних мереж.¹⁷

Потреба у кваліфікованих кадрах зростає у галузях, які традиційно є перспективними для працевлаштування жінок. Так, у 2023–2024 роках кількість вакансій для медичних сестер і соціальних працівниць зросла більш як на 30%¹⁸. У сфері освіти¹⁹ спостерігається дефіцит вихователів, вчителів та асистентів для інклюзивних класів. Жінки також залучаються до реалізації проєктів міжнародної допомоги, зокрема в ролі координаторів, фасилітаторів та соціальних консультантів.

¹⁶ <https://surl.li/xzsfpv>

¹⁷ <https://surl.li/xzsfpv>

¹⁸ <https://nszu.gov.ua/>

¹⁹ <https://mon.gov.ua/>

У сфері підприємництва позитивні зміни забезпечує програма «єРобота», яка надала тисячам жінок можливість започаткувати мікробізнеси у сфері краси, побутових послуг, освіти та догляду за рахунок грантових коштів. За даними Мінекономіки²⁰, станом на 2024 рік понад 8 000 мікрогрантів були профінансовані, значна частина з яких спрямована на підтримку саме жінок-ВПО.

У контексті повномасштабної війни в Україні суттєво змінилася структура попиту на ринку праці, зокрема через масову мобілізацію чоловіків та їхню участь у бойових діях. Це призвело до дефіциту кадрів у секторах економіки, де традиційно переважали чоловіки, зокрема у логістиці, виробництві, енергетиці, агросекторі, будівництві, сфері безпеки. У зв'язку з цим зростає потреба з боку роботодавців у залученні жінок до нетипових для них раніше професій, що вимагає як адаптації кадрової політики компаній, так і додаткової професійної підготовки або перепідготовки жінок. Цей процес підтримується окремими державними й міжнародними ініціативами, зокрема програмами ваучерного навчання, грантами на здобуття нової кваліфікації та кампаніями із популяризації гендерної рівності у сфері праці. Таким чином, криза водночас створює нові можливості для зміцнення економічної ролі жінок, включаючи жінок-ВПО, в національній економіці.

Разом із тим, **жінки-ВПО стикаються з перешкодами у процесі пошуку роботи:**

- Психологічна травматизація та стрес, пов'язані з втратою житла, стабільності, роботи.
- Відсутність житла на новому місці проживання, втрата документів, перерви у трудовому стажі, що ускладнює оформлення на роботу.
- Низька поінформованість про державні та міжнародні програми підтримки.
- Невідповідність кваліфікації ВПО до вимог ринку праці в новому регіоні. Ввідповідно потреба у витратах на перекваліфікацію, які не завжди покриваються державою або благодійними організаціями.
- Неможливість працювати або труднощі в пошуку роботи через потребу догляду за дітьми.
- Прояви дискримінації ВПО з боку роботодавців.

Ці чинники та багато інших обмежують здатність жінок повернутися до активної економічної діяльності на ринку праці.

У той же час, інтеграція ВПО в економіку України має значний потенціал. За оцінками Міністерства економіки України, залучення ВПО до продуктивної праці сприяє не лише їхній самозайнятості, а й розвитку місцевих економік, особливо у громадах, що приймають значну кількість переселенців.²¹

Для подолання зазначених бар'єрів держава пропонує низку інструментів. Одним з них є **освітні ваучери** – безкоштовна можливість пройти професійне навчання чи перекваліфікацію в межах затвердженого переліку спеціальностей²². Пропонуються спеціальності у сферах ІТ, бухгалтерського обліку, логістики, маркетингу, харчових технологій тощо. Додатково, значну роль відіграють онлайн-платформи, адаптовані під потреби ВПО, зокрема: work.ua²³, robota.ua²⁴ та Дія

²⁰ <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=5ce82d84-2f37-428d-b989-d89533a0bb71&title=VlasnaSprava2024>

²¹ <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=430dbf7e-3eae-471f-9e40-b4cff8435336&title=20-MilionivvroPidtrimkiDliaVpo-Ukraintsiv-SchoPovernulisDodomu-TaPriimaiuchikhGromadTrokhPostrazhdalikhVidViiniOblastei>

²² <https://diia.gov.ua/>

²³ <https://www.work.ua/>

²⁴ <https://robota.ua/>

Бізнес²⁵. Вони пропонують вакансії з гнучким графіком, віддаленою зайнятістю, роботою без досвіду або спеціальної освіти. **Детальніше про такі програми ви дізнаєтеся у наступних розділах посібника.**

У підсумку, попри структурні труднощі, жінки-ВПО в Україні виявляють високу готовність до участі в економічному житті країни. Вони є активними учасницями ринку праці, які за належної підтримки можуть стати ключовим фактором відновлення місцевих економік і побудови інклюзивного суспільства. Державна політика, орієнтована на інклюзію, перекваліфікацію, розвиток малого бізнесу та створення умов для поєднання праці й догляду за дітьми, є основою їхнього сталого професійного зростання.

²⁵ <https://business.dia.gov.ua/>

3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

3.1. Правові засади працевлаштування

Після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році, мільйони громадян були змушені залишити свої домівки та переміститися в інші регіони країни або за її межі. ВПО опинилися в ситуації, коли доступ до працевлаштування, державних послуг, житла та соціального захисту потребував додаткових регуляторних механізмів. Українське законодавство та практика державного управління зазнали змін, спрямованих на спрощення процедур для ВПО, зокрема у сфері працевлаштування.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод ВПО» (№ 1706-VII від 20 жовтня 2014 року)²⁶, **статус ВПО** надається громадянам України, які були змушені покинути своє постійне місце проживання через збройний конфлікт, тимчасову окупацію, масові порушення прав людини або надзвичайні ситуації. Така особа повинна звернутися до органів соціального захисту населення з відповідною заявою, після чого їй видається довідка про взяття на облік ВПО. Ця довідка є основним документом, що підтверджує статус ВПО, та надає право на отримання державної допомоги, медичних послуг, освіти, а також спрощує доступ до працевлаштування в інших регіонах України. У 2023 році було оновлено процедуру отримання електронної довідки ВПО через портал «Дія», що значно спростило доступ до державних сервісів і пришвидшило оформлення документів.

У контексті внутрішньої міграції в межах України ВПО не потребують окремого дозволу на працевлаштування, оскільки є громадянами України. Водночас у випадках, коли ВПО виїжджають за кордон, ситуація змінюється: у країнах тимчасового перебування вони часто повинні отримати дозвіл на роботу згідно з національним законодавством відповідної держави.

Ключовим елементом правових засад є **гарантія рівного доступу жінок, які мають статус внутрішньо переміщеної особи, до ринку праці**:

- Стаття 24 Конституції України²⁷ забороняє будь-які привілеї чи обмеження за ознаками статі, місця проживання та соціального статусу.
- Стаття 2-1 Кодексу законів про працю України (№ 322-VIII від 10 грудня 1971 року)²⁸ прямо забороняє дискримінацію під час добору, укладення і виконання трудового договору, визначення оплати праці та просування по службі, а також під час припинення трудових відносин.
- Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (№5207-VI від 6 вересня 2012 року)²⁹ встановлює поняття прямої і непрямой дискримінації та передбачає обов'язок припинити порушення і відшкодувати завдану шкоду.

²⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

²⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

²⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

²⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>

- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (№ 2866-IV від 08.09.2005 року)³⁰ закріплює вимогу рівної оплати за рівноцінну працю і забороняє дискримінаційні вимоги у вакансіях.
- Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (№ 1706-VII від 20 жовтня 2014 року)³¹ підтверджує, що статус внутрішньо переміщеної особи не може бути підставою для відмови у працевлаштуванні чи погіршення умов праці. На практиці роботодавець не має права вимагати місцеву реєстрацію або інші документи, не передбачені законом, а належно оформлені електронні документи приймаються як юридично чинні.

У разі порушення прав доцільно зафіксувати обставини та звернутися за підтримкою:

- до територіального органу Державної служби України з питань праці (<https://dsp.gov.ua/>);
- повідомити Державну службу зайнятості України (<https://dcz.gov.ua/>) про дискримінаційне оголошення або відмову у працевлаштуванні;
- подати скаргу Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини (<https://ombudsman.gov.ua/>);
- отримати безоплатну правничу допомогу (<https://legalaid.gov.ua/>) – це державна мережа точок доступу до правничої допомоги по всій Україні та канали отримання правничих послуг телефоном та онлайн;
- звернутися до суду; інформація про суди та порядок подання документів розміщена на порталі «Судова влада України» (<https://court.gov.ua/>).

В Україні для сприяння працевлаштуванню ВПО держава створила низку механізмів, серед яких компенсації роботодавцям, державна допомога для започаткування підприємництва, пільгове кредитування та програми перекваліфікації. Зокрема, у 2022–2024 роках були ухвалені зміни до Закону України «Про зайнятість населення» (№ 5067-VI від 5 липня 2012 року), якими передбачено:

- збільшення строків надання допомоги з безробіття для ВПО;
- фінансування програм стажування та професійної адаптації;
- компенсації витрат роботодавців, які наймають ВПО, зокрема часткове покриття заробітної плати;
- залучення служб зайнятості до роботи з ВПО як окремої категорії населення з вразливим соціальним статусом.³²

3.2. Трудові права та законодавство про зайнятість

Законодавчо передбачено, що ВПО мають рівні права з іншими громадянами України у сфері праці. **Основні трудові права найманого працівника в Україні:**

1. Право на працю (вільний вибір місця роботи, укладення трудового договору або контракту, гарантії належних умов праці, оплата не нижча за мінімальну заробітну плату, право на соціальний захист у разі безробіття та інші права).
2. Оформлення на роботу. Жінки-ВПО можуть офіційно працевлаштовуватись, укладати трудовий договір або контракт, отримувати запис у трудовій книжці чи електронному реєстрі, користуватися гарантіями КЗпП України.

³⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

³¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

³² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

3. Право на гідну оплату праці (заробітна плата своєчасно і в повному обсязі, не менше мінімальної зарплати, надбавки, премії, компенсації згідно з договором).
4. Право на відпочинок (нормований робочий день, щорічна оплачувана відпустка не менше 24 днів, додаткові відпустки за потребою (діти, інвалідність тощо).
5. Трудові гарантії для жінок (заборона дискримінації за статтю та статусом ВПО, захист прав вагітних і матерів, відпустка по догляду за дитиною (до 3 або 6 років).
6. Захист від незаконного звільнення (звільнення лише з підстав, визначених законом, попередження про звільнення, право на судові оскарження або скаргу до Державної служби України з питань праці).
7. Право на професійне навчання і перекваліфікацію (доступ до курсів перекваліфікації, допомога через державні служби).
8. Право на допомогу по безробіттю (можливість стати на облік у Центрі зайнятості, отримання допомоги по безробіттю та участь у програмах працевлаштування).

Ключові нормативно-правові акти, що визначають трудові права:

1. Закон України «Про зайнятість населення» (№5067-VI від 5 липня 2012 року).³³ Визначає державну політику у сфері зайнятості, статус безробітного, права та обов'язки шукачів роботи і роботодавців, інструменти сприяння працевлаштуванню та повноваження державної служби зайнятості.
2. Кодекс законів про працю України (№ 322-VIII від 10 грудня 1971 року).³⁴ Встановлює загальні правила виникнення, зміни та припинення трудових відносин, вимоги до трудового договору, робочого часу і відпусток, оплату праці, дисципліну праці та гарантії захисту трудових прав.
3. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (№2866-IV від 08.09.2005 року).³⁵ Визначає принципи гендерної рівності у сфері праці, забороняє дискримінаційні вимоги у вакансіях, закріплює рівну оплату за рівноцінну працю та механізми державної політики з забезпечення рівних можливостей.
4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» (№1533-III від 02.03.2000 року).³⁶ Регулює систему страхування на випадок безробіття, порядок набуття права на допомогу, розміри і строки виплат, а також програми активної підтримки зайнятості.
5. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (№2136-IX від 15.03.2022 року).³⁷ Визначає особливості укладення, зміни та припинення трудових договорів, робочого часу, відпусток і гарантій під час воєнного стану.
6. Закон України «Про оплату праці» (№108/95-ВР від 24.03.1995 року).³⁸ Встановлює державні гарантії в оплаті праці, структуру заробітної плати та строки виплати.

³³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

³⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

³⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

³⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>

³⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>

³⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Закон України «Про відпустки» (№504/96-ВР від 15.11.1996 року).³⁹ Регулює види, тривалість і порядок надання відпусток.

8. Закон України «Про охорону праці» (№2694-ХІІ від 14.10.1992 року).⁴⁰ Визначає вимоги безпеки і гігієни праці, обов'язки роботодавця та права працівника на безпечні умови.

В Україні можливі такі форми працевлаштування:

1. рудовий договір. Найбільш поширена форма працевлаштування, що регулюється Кодексом законів про працю України (ст. 21, 24 КЗпП України). Укладається в письмовій формі. Гарантує оплату праці, лікарняні, щорічну відпустку, соціальне страхування та захист у випадку звільнення

2. онтракт. Строковий трудовий договір, який укладається з конкретним визначенням строків, обов'язків, умов розірвання. Застосовується у бюджетній сфері або в межах проєктів. Має обмежену соціальну захищеність у порівнянні з безстроковим трудовим договором (ст. 23, 24, 38, 39 КЗпП України).

3. ивільно-правовий договір. Регулюється Цивільним кодексом України⁴¹ (ст. 837–859). Передбачає оплату за результат виконаної роботи або послуги, без трудових гарантій. Не передбачає оформлення трудової книжки, лікарняних чи соціального захисту.

Жінки ВПО мають рівні права з іншими громадянами України у сфері праці, проте з урахуванням специфіки їхнього становища передбачено **низку додаткових інструментів**:

1. Програми сприяння зайнятості. Державна служба зайнятості розробила спеціальні програми для ВПО, зокрема компенсацію витрат роботодавцям за працевлаштування ВПО⁴². Жінки можуть пройти перекваліфікацію, професійне навчання або отримати мікрогранти на відкриття власної справи.

2. Гнучкі форми зайнятості. З урахуванням того, що більшість жінок ВПО мають дітей або доглядають за родичами, можливе працевлаштування на умовах неповного робочого дня, дистанційної чи надомної праці згідно зі змінами до Кодексу законів про працю (КЗпП) у 2022–2023 роках.

3. Підтримка одинокій матері. Відповідно до ст. 182 КЗпП, жінки, які мають дітей до 14 років або дитину з інвалідністю, не можуть бути звільнені з ініціативи роботодавця під час перебування у статусі ВПО без згоди органів опіки. Подати заяву на отримання допомоги на дитину одинокій матері або батьку можна онлайн:

<https://diia.gov.ua/services/dopomoga-na-ditinu-odinokij-materi-abo-batku>

4. Пріоритетне працевлаштування. ВПО мають перевагу при заповненні вакантних посад у державному секторі, особливо в освіті, соціальній сфері, охороні здоров'я.

³⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>

⁴⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

⁴¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

⁴² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text>

4. МЕРЕЖІ ПІДТРИМКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ

4.1. Місцеві та міжнародні організації підтримки

Міністерство розвитку громад та територій України

Контактна інформація: телефонна гаряча лінія: +38 (044) 351-48-01, email: miu@mtu.gov.ua, вебсайт: <https://mindev.gov.ua/>.

Центральний орган виконавчої влади, що відповідає за формування державної політики у сферах транспорту, розвитку інфраструктури та житлово-комунального господарства, відновлення та регіонального розвитку, а також підтримка ВПО, захист прав примусово переміщених (депортованих) осіб, реінтеграції громадян з тимчасово окупованої території, підтримки ВПО, відновлення та розбудова миру, розвиток тимчасово окупованої території після її реінтеграції.

На вебсайті міністерства є спеціальний розділ «Інформація для ВПО» (<https://mindev.gov.ua/diialnist/informatsiia-dlia-vpo>), де, зокрема, розміщено:

- **узагальнений перелік місць тимчасового проживання** (<https://mindev.gov.ua/diialnist/informatsiia-dlia-vpo/korysna-informatsiia-dlia-vpo/pro-uzahalnenyi-perelik-mists-tymchasovoho-prozhyvannia>). В Україні діє офіційний узагальнений перелік місць тимчасового проживання для ВПО, який включає гуртожитки, пансіонати, модульні містечка та інші об'єкти. Жінки-ВПО можуть звертатися до місцевих органів влади або військових адміністрацій для подання заявки на поселення.
- **перелік кваліфікаційних центрів** (<https://mindev.gov.ua/diialnist/informatsiia-dlia-vpo/korysna-informatsiia-dlia-vpo/informatsiina-dovidka-shchodo-kvalifikatsiinykh-tsentriv>). Кваліфікаційні центри – це спеціалізовані установи, які дозволяють внутрішньо переміщеним особам, зокрема жінкам, офіційно підтвердити свої професійні навички, здобуті раніше (на роботі, у побуті, самотійно), без проходження формального навчання. У центрах не проводиться навчання, але можна пройти оцінювання та, у разі успішного результату, отримати офіційний документ (сертифікат) про кваліфікацію. Це дає можливість легально працювати за фахом, підвищити конкурентоспроможність на ринку праці та брати участь у державних чи міжнародних програмах підтримки зайнятості.
- **Довідник ВПО.** Міститься інформація, зокрема:
 - про отримання статусу ВПО** шляхом взяття на облік ВПО (отримання довідки про взяття на облік ВПО: <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/1-rozd-edited-1-2.pdf>);
 - як отримати публічні послуги на новому місці проживання** (права на медичне забезпечення, освіту, роботу): <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/6-rozd.pdf>;
 - як подати інформаційне повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно** внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією РФ проти України (ця процедура фіксує юридичний факт втрати житла ВПО й є обов'язковим кроком для подальшого отримання компенсації, участі в державних програмах забезпечення житлом або відновлення власності): <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/8-rozd.pdf>

- **Житло для ВПО.** Ви знайдете інформацію щодо переліку актуальних вакансій з наданням житла для ВПО та пошуку безкоштовного житла в Україні, щодо місць компактного проживання ВПО, про програми державної підтримки (програми Держмолодьжитло, УФСІ тощо).

- **Довідник гарячих ліній ОВА для ВПО** (<https://mindev.gov.ua/diialnist/informatsiia-dlia-vpo/dovidnyk-hariachykh-linii-ova-dlia-vpo>) та інша цінна інформація.

Міністерство соціальної політики

Контактна інформація: телефон: +38 (044) 289-86-22, email: zvernennya@mlsp.gov.ua, вебсайт: <https://www.msp.gov.ua/>.

Міністерство соціальної політики є центральним органом виконавчої влади, яке формує та реалізує державну політику у сфері соціального захисту; координується Кабінетом Міністрів України. На вебсайті Міністерства у розділі **«Внутрішньо переміщеним особам»** (<https://www.msp.gov.ua/otrymuvacham-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>) розміщена актуальна інформація щодо державної підтримки, включаючи порядок отримання допомоги на проживання, оформлення субсидій на оренду житла, доступ до соціальних послуг, таких як послуга «Муніципальна няня», а також можливості для оздоровлення дітей зі статусом ВПО. Крім того, надаються роз'яснення щодо забезпечення допоміжними засобами реабілітації та інші соціальні гарантії для ВПО.

Мережа центрів надання державних послуг (ЦНАПи, Дія Центри, мобільні офіси)

Контактна інформація: знайти найближчий до вас ЦНАП, Дія Центр дізнатися графік роботи і контактний номер за посиланням: <https://center.diia.gov.ua/mapa-centriv-so-pracuut-pid-cas-vijni-2>

ЦНАПи (Центри надання адміністративних послуг) – офіційні пункти доступу громадян до адміністративних послуг у кожній громаді. ЦНАП забезпечують зручний та офіційний доступ до широкого спектра адміністративних послуг без необхідності звертатися до окремих установ. Зокрема, через ЦНАП можна:

- оформити або оновити довідку ВПО, змінити реєстрацію місця проживання;
- подати заяву на отримання соціальних виплат, компенсацій, житлових субсидій;
- зареєструвати народження дитини, отримати документи щодо освіти чи пенсійного забезпечення;
- ініціювати подання заяв через інтеграцію з порталом “Дія” (на місці або за допомогою консультанта).

Дія Центр – це розширений формат державного сервісу, створений на основі ЦНАПів, який поєднує офлайн-послуги з цифровими інструментами, забезпечуючи швидкий, зручний і доступний доступ громадян до публічних послуг за підвищеними стандартами якості.

Державна служба зайнятості

Контактна інформація: телефон гарячої лінії: 0 800 600 288, електронна пошта: 17@es.dcz.gov.ua, вебсайт: <https://www.dcz.gov.ua/>

Державна служба зайнятості – система установ, що включає центральний апарат, обласні центри зайнятості та їхні місцеві філії (міські, районні тощо). Вона надає широкий **спектр послуг для громадян**, зокрема для ВПО:

- надання допомоги по безробіттю. Після реєстрації у найближчому відділенні державної служби зайнятості ви можете отримати допомогу по безробіттю на підставі документально підтвердженого стажу роботи та сплачених соціальних внесків.
- індивідуальні консультації з працевлаштування та підбір актуальних вакансій;
- допомога у складанні резюме та проходженні співбесід;
- професійна орієнтація та участь у тренінгах з розвитку навичок;
- видача ваучерів на навчання для здобуття нової професії або підвищення кваліфікації;
- надання мікрогрантів для створення або розвитку бізнесу (до 500 тис. грн);
- підтримка у відкритті ФОП, реєстрації підприємницької діяльності.

Фонд державного молодіжного житлового будівництва (Держмолодьжитло)

Контактна інформація: телефон: +38 (044) 363 10 80, електронна пошта: fond@molod-kredit.gov.ua, вебсайт: <https://www.molod-kredit.gov.ua/>

Держмолодьжитло – державна установа, що реалізує житлові програми для молоді, ВПО, учасників бойових дій та інших вразливих категорій населення.

Основні послуги включають:

- пільгове кредитування на придбання житла для молоді, ВПО, педагогів та інших категорій осіб (у т.ч. за кошти міжнародних донорів, зокрема KfW);
- консультаційний супровід і електронна подача заяв через портал «Дія».

Національна соціальна сервісна служба України (НСССУ)

Контактна інформація: телефон +38(044) 205 70 99, гаряча лінія допомоги ВПО: 1548, електронна пошта: info@nssu.gov.ua, вебсайт: <https://nssu.gov.ua/>.

НСССУ – державна установа, яка координує мережу місцевих центрів надання соціальних послуг у громадах, куди громадяни можуть звертатися за підтримкою у складних життєвих обставинах. **Основні послуги**, які можуть отримати ВПО:

- первинна оцінка потреб і призначення соціального супроводу для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- допомога жінкам, які постраждали від домашнього чи гендерно зумовленого насильства;
- підтримка для родин з дітьми, людей з інвалідністю, літніх осіб;
- оформлення заяв на соціальні послуги, консультації щодо субсидій, допомоги, направлення до інших служб;
- кризове консультування, психологічна та правова допомога;
- соціальна адаптація, догляд вдома, підтримка в інтеграції на новому місці.

Уповноважений з питань внутрішньо переміщених осіб

Контактна інформація: цілодобова 24/7 «Гаряча лінія» Уповноваженого: +38 (066) 813-62-39, електронна пошта: info@dp-reintegration.gov.ua, вебсайт: <https://nssu.gov.ua/>.

Уповноважений з питань ВПО – офіційна посадова особа, що займається вирішенням проблем, пов'язаних з внутрішньо переміщеними особами в Україні. Уповноважений, зокрема, відповідає за надання допомоги ВПО, захист їхніх прав, а також за координацію діяльності державних органів, що займаються цим питанням. **Оператори «Гарячої лінії» Уповноваженого з питань ВПО** виконують наступні функції:

- надають консультації громадянам, які звернулися на гарячу лінію;
- здійснюють пошук необхідної інформації з питань, що належать до їхньої компетенції;
- пропонують оптимальні рішення щодо вирішення проблем громадян;
- за необхідністю здійснюють реєстрацію звернення для подальшого розгляду відповідним органом виконавчої влади.

UNHCR Україна – Агентство ООН у справах біженців

Контактна інформація: гаряча лінія: 0-800-307-711, електронна пошта: UNHCRUkraine@DonbasSOS.org, вебсайт: <https://www.unhcr.org/ua>

Агентство ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН) працює у партнерстві з національними організаціями для захисту прав і надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, особам без громадянства, біженцям та шукачам притулку.

Основні послуги включають:

- грошову допомогу для вразливих ВПО, зокрема жінок з дітьми, осіб з інвалідністю, літніх людей;
- мобільні бригади з юридичною, психологічною та соціальною підтримкою у громадах;
- правову допомогу з питань документування, доступу до прав і послуг, захисту прав ВПО;
- підтримку у розміщенні в тимчасовому житлі, допомогу при втраті житла;
- інформування та захист прав у громадах, підтримка локальних ініціатив.

ІОМ Україна – Міжнародна організація з міграції

Контактна інформація: електронна пошта: ukrainecoordinationcell@iom.int / ukrainepsu@iom.int, у соцмережах: <https://www.facebook.com/IOMUkraine>.

ІОМ Україна реалізує програми гуманітарної допомоги, економічного відновлення, підтримки працевлаштування, протидії торгівлі людьми та соціальної інтеграції. Організація працює переважно через партнерські НУО, надаючи допомогу внутрішньо переміщеним особам, мігрантам, постраждалим від війни та вразливим групам.

Основні послуги для ВПО:

- гуманітарна допомога: продуктові набори, гігієна, побутові речі;
- психологічна підтримка, групові заняття з ментального здоров'я;
- навчальні курси, професійна орієнтація, підтримка працевлаштування;
- гранти для самозайнятості та створення малого бізнесу;
- допомога постраждалим від торгівлі людьми: захист, юридична допомога, житло;
- проєкти соціальної згуртованості та інтеграції у громадах.

Міжнародний комітет порятунку (IRC) в Україні

Контактна інформація: телефон: 0800 337 132, електронна пошта: vidhuky@rescue.org, соціальні мережі: <https://www.facebook.com/IRCinUkraine>, вебсайт: <https://www.rescue.org/eu/resource/mizhnarodniy-komitet-poryatunku-irc-v-ukraini>.

IRC працює в Україні з лютого 2022 року, надаючи гуманітарну допомогу в регіонах, що найбільше постраждали від війни. Організація співпрацює з місцевими партнерами для забезпечення базових потреб, медичної допомоги, захисту прав жінок і дітей, а також підтримки економічної спроможності населення.

Основні послуги для ВПО:

- грошова допомога для покриття базових потреб;
- розподіл гуманітарної допомоги (продукти, гігієнічні набори, зимове спорядження);
- мобільні медичні клініки та постачання ліків у віддалені райони;
- психосоціальна підтримка, зокрема для жінок і дітей;
- юридичні консультації та допомога у відновленні документів;
- програми з працевлаштування та підтримки підприємництва для ВПО.

Благодійний фонд Карітас Україна

Контактна інформація: телефон: +38 067 374 91 90, е-пошта: secretary@caritas.ua, Facebook: <https://www.facebook.com/caritasukraine>

Карітас Україна надає гуманітарну, соціальну та психологічну допомогу внутрішньо переміщеним особам, зокрема жінкам і родинам, які постраждали внаслідок війни. Організація працює у регіонах через мережу місцевих осередків.

Основні послуги:

- розподіл гуманітарної допомоги: продукти харчування, засоби гігієни, одяг, побутові набори;
- надання фінансової допомоги для покриття базових потреб уразливим категоріям ВПО;
- базові медичні консультації та скерування до спеціалістів;
- індивідуальні та групові заняття з психологом для жінок і дітей;
- соціальний супровід, консультування щодо соціальних послуг і захисту прав.

Благодійний фонд Право на захист (Right to Protection)

Контактна інформація: вебсайт <https://r2p.org.ua/>, звернення через форму на сайті: <https://r2p.org.ua/category/contacts>

Українська правозахисна організація, що надає допомогу ВПО, біженцям, шукачам захисту та особам без громадянства. **Основні послуги** включають:

- безкоштовну юридичну допомогу: консультації, підготовка документів, представництво в суді;
- підтримку у відновленні документів, у т.ч. для жінок, що втратили документи через війну;
- інформаційні сесії у громадах щодо прав ВПО, доступу до допомоги та послуг;
- захист від дискримінації та порушень прав, правозахисна адвокація;
- консультування з питань соціального забезпечення, реєстрації ВПО, доступу до освіти.

Український жіночий фонд (Ukrainian Women's Fund)

Контактна інформація: телефон: +38 044 507 0610, е-пошта: uwf@uwf.org.ua, вебсайт: <https://uwf.org.ua>.

Національний фонд, що системно підтримує права жінок, жіночі ініціативи та гендерну рівність в Україні. **Основні послуги** включають:

- фінансування жіночих та феміністичних організацій, включно з ініціативами ВПО;
- підтримку жіночого лідерства в громадах, розвиток проєктів для жінок і дівчат;
- грантові конкурси для ініціатив із захисту прав жінок і запобігання насильству;
- освітні програми, тренінги та менторські програми для активісток.

Громадська організація Ла Страда – Україна

Контактна інформація: національна гаряча лінія з запобігання домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації: 0 800 500 335 (зі стаціонарних) або 116 123 (з мобільних), національна гаряча лінія для дітей та молоді: 0 800 500 225 (зі стаціонарних) або 116 111 (з мобільних), е-пошта: info@la-strada.org.ua, вебсайт: <https://la-strada.org.ua>.

Громадська організація, що захищає права жінок і дітей, надає допомогу постраждалим від домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерно зумовленого насильства. **Основні послуги** включають:

- цілодобові консультації через національні гарячі лінії з протидії насильству;
- психологічну підтримку та юридичне консультування жінок, які пережили насильство;
- допомогу у зверненні до поліції, суду, соцслужб, кризових центрів;
- навчальні програми з безпечної міграції, прав жінок і дітей;
- інформаційні кампанії, захист прав жінок у сфері державної політики.

4.2. Послуги та програми, які пропонують організації підтримки

Сервіс «Державні послуги онлайн - ДІЯ»

Контактна інформація: вебсайт: <https://diia.gov.ua/>

«Дія» - національний цифровий сервіс, що надає громадянам України доступ до понад 130 державних послуг онлайн. Платформа об'єднує мобільний застосунок та вебпортал, дозволяючи користувачам отримувати послуги без необхідності відвідувати державні установи.

Основні послуги включають:

- зберігання цифрових документів: паспорт громадянина України, закордонний паспорт, водійське посвідчення, свідоцтво про народження та інші;
- реєстрація та закриття фізичної особи-підприємця (ФОП);
- подання заяв на отримання соціальних виплат та допомог;
- отримання витягів та довідок з державних реєстрів;
- підписання документів за допомогою електронного підпису тощо.

Інформаційна платформа «Україна – це Дім»

Контактна інформація: вебсайт: <https://ukraineishome.org/uk/>

За допомогою платформи УВКБ ООН прагне надавати перевірену та актуальну інформацію переміщеним сім'ям, щоб вони мали змогу прийняти зважене рішення – повернутися додому чи залишатися у приймаючій країні/громаді. Надають інформацію біженцям та внутрішньо переміщеним українцям про їхнє право на подальше перебування у приймаючих країнах чи громадах, роз'яснюють можливості та відповідають на питання щодо добровільного повернення додому сприяють отриманню підтримки з відновлення та відбудови домівок.

На порталі ви можете знайти актуальну для ВПО інформацію про:

- реєстрацію, доступ до послуг, відновлення документів;
- поради для тих, хто планує повернення з-за кордону до України;
- багатофункціональні центри підтримки ВПО та ЦНАПи;
- державну програму компенсації за пошкоджене або знищене житло;
- працевлаштування, підтримку бізнесу та інвестиційні можливості в Україні;
- інформацію про українську освіту за кордоном та повернення до навчання в Україні;
- консульські послуги, пов'язані з виїздом або поверненням до України.

Програма «Муніципальна няня»: компенсація послуг по догляду за дитиною

Контактна інформація: вебсайт: <https://guide.dii.gov.ua/view/pryznachennia-ta-vyplata-kompensatsii-posluhy-z-dohliadu-za-dytynoiu-do-trokh-rokiv-munitsypalna-niania-70a5d4dd-2a9b-4ea8-9b32-fbaff43f4d5b>

Муніципальна няня – державна програма компенсації для батьків/опікунів дітей до 6 років, які потребують додаткового догляду. Після того, як батьки підпишуть угоду з нянею, вони можуть подати заяву на компенсацію від уряду. Розмір компенсації розраховується індивідуально з урахуванням годин наданого догляду за дитиною. Держава компенсує 100% мінімальної погодинної оплати праці (але не більше 165 годин на місяць на одну дитину).

Як подати заяву? Зверніться за послугою особисто в місцевий орган соціального захисту населення або надішліть документи рекомендованим листом. Перелік необхідних документів та нюанси програми наведені за посиланням: <https://guide.dii.gov.ua/view/pryznachennia-ta-vyplata-kompensatsii-posluhy-z-dohliadu-za-dytynoiu-do-trokh-rokiv-munitsypalna-niania-70a5d4dd-2a9b-4ea8-9b32-fbaff43f4d5b>

Компенсація роботодавцям за працевлаштування ВПО

Контактна інформація: вебсайт: <https://dii.gov.ua/services/kompensaciya-zapracevlashtuvannya-vpo>

Державна програма для роботодавців, які офіційно працевлаштовують ВПО (зі статусом після 24.02.2022 року). Основні умови:

- компенсація – 8 000 грн/місяць за кожного працевлаштованого ВПО (або пропорційно відпрацьованому часу);
- виплати протягом 3 місяців, або 6 місяців – для ВПО з інвалідністю;
- заяву можна подати через портал Дія або центр зайнятості;
- не потрібно, щоб ВПО був зареєстрований як безробітний.

Хто може подати заявку на компенсацію? ФОП і юрособи без заборгованості по ЄСВ (компенсація також не надається бюджетним установам). Рішення приймається за 5 днів, виплати – щомісяця на рахунок роботодавця.

Дія.Безбар'єрність. Портал підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

Контактна інформація: Вебсайт: <https://bf.diiia.gov.ua/categories/vpo>

Портал «Дія.Безбар'єрність» – державна платформа, створена для надання ВПО актуальної інформації та доступу до державних і гуманітарних послуг.

Основні можливості порталу – інформація з різних напрямків життя :

- оформлення статусу ВПО: покрокові інструкції щодо реєстрації та отримання довідки ВПО;
- фінансова допомога: інформація про державні виплати та міжнародну підтримку;
- житло та евакуація: гід з пошуку тимчасового житла, проекти «єДопомога» та «Прихисток», поради з евакуації та адаптації;
- працевлаштування та навчання: ресурси для пошуку роботи, перекваліфікації, відкриття ФОП, а також підтримка жінок у сфері самозайнятості.
- психологічна та правова допомога: інформація про безоплатну правову допомогу та сервіси з психологічної підтримки.

Платформа HELP – Комплексна підтримка внутрішньо переміщених осіб

Контактна інформація: вебсайт: <https://www.help-platform.in.ua/pro-platformu/>

Платформа HELP – це онлайн-інструмент, спрямований на надання всебічної допомоги ВПО в Україні, з особливим фокусом на жінок. Ініціатива реалізується ГО «Точка доступу» у партнерстві з Міжнародною організацією з міграції (МОМ) та за фінансової підтримки Європейського Союзу. Платформа охоплює понад 3000 організацій, що надають гуманітарну, юридичну, освітню, психологічну та іншу підтримку ВПО в усіх регіонах України.

Що пропонує платформа:

- Зручний пошук за категоріями послуг (гуманітарна допомога, працевлаштування, підтримка бізнесу, менторство тощо).
- Інтерактивну мапу з фільтрами для пошуку доступних програм у конкретному місті чи області.
- Доступ до інформації про програми підтримки жінок, зокрема освітні курси, психологічну допомогу та бізнес-гранти.
- Прямі контакти організацій, які можуть надати консультації або фінансову допомогу.

Як скористатися? Зареєструйтесь або перегляньте можливості напряму на сайті <https://www.help-platform.in.ua>, використовуючи фільтри для пошуку за регіоном або категорією підтримки. Платформа доступна цілодобово та є безкоштовною для користувачів.

Онлайн-платформа “Громадський Простір”

Контактна інформація: вебсайт: <https://www.prostir.ua>

Провідний український ресурс, що об'єднує можливості для громадських організацій, активістів, волонтерів і соціально відповідального бізнесу.

Платформа також слугує центром актуальної інформації про програми підтримки, фінансування, навчання та інші можливості для громадян та організацій.

Основні можливості платформи:

- щоденні оновлення про грантові конкурси, стипендії та інші формати підтримки від міжнародних, національних донорів;
- інформація про освітні заходи та події;
- оголошення про вакансії, стажування та залучення волонтерів у громадському секторі;
- корисні інформаційні матеріали, аналітика та історії успіху для розвитку спроможності організацій громадянського суспільства.

Платформа має зручну навігацію, тематичні розділи та систему пошуку, що дозволяє швидко знаходити релевантні можливості для громадських ініціатив та окремих осіб.

5. ПРОЦЕС ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

5.1. Складання ефективного резюме та мотиваційного листа

Першим і надзвичайно важливим кроком у процесі працевлаштування для жінок - ВПО є підготовка якісного резюме (CV) та мотиваційного листа. Ці документи створюють перше враження про кандидатку, її професійний досвід, навички та мотивацію. У сучасних умовах роботодавці приділяють велику увагу структурованості, ясності та актуальності інформації, викладеної у резюме.

У країнах Європейського Союзу, а також в Україні, прийняті певні стандарти щодо оформлення **резюме**. Найбільш поширеними є **два формати**:

- Europass CV – уніфікована форма, рекомендована для працевлаштування в ЄС, зручно заповнюється онлайн;⁴³
- Формат вільного стилю – частіше використовується у приватному секторі, дає змогу адаптувати інформацію під конкретну вакансію.

Ключові блоки резюме:

1. Контактна інформація: ім'я, телефон, електронна пошта, бажано – лінк на профіль LinkedIn.
2. Короткий професійний профіль: 2–3 речення про досвід, сильні сторони та професійну ціль у контексті посади, на яку подається здобувачка.
3. Досвід роботи: у зворотному хронологічному порядку, із зазначенням досягнень.
4. Освіта та професійне навчання.
5. Навички: мови, цифрові інструменти, сертифікації.
6. Додаткова інформація: волонтерство, участь у проєктах, наявність водійських прав тощо.

Для жінок - ВПО, у яких може бути перерваний трудовий стаж або втрачено документи, важливо акцентувати на таких аспектах:

- “м'які” навички (soft skills) – комунікабельність, адаптивність, вирішення конфліктів;
- неформальній освіті – онлайн-курси, сертифікати;
- волонтерському досвіді або участі в громадських ініціативах.

Мотиваційний лист доповнює резюме, надаючи можливість пояснити причини зацікавленості у вакансії, обґрунтувати свою придатність та показати особисту мотивацію в конкретній вакансії. Це особливо важливо для жінок ВПО, які змінюють сферу діяльності або не мають офіційного досвіду у відповідній галузі.

Структура мотиваційного листа:

1. Вступ – коротко представтесь і вкажіть, на яку посаду претендуєте.
2. Основна частина – чому вас цікавить ця компанія/вакансія; які ваші ключові навички відповідають вимогам.

⁴³ <https://europass.europa.eu/uk/create-europass-cv>

3. Завершальна частина – подяка за увагу, відкритість до співбесіди, контактні дані.

Поради:

- уникайте загальних фраз, будьте конкретними;
- адаптуйте лист під кожну вакансію;
- демонструйте проактивність та цінності, які ви поділяєте з компанією.

Практичні інструменти для створення резюме та мотиваційного листа:

- <https://europa.eu/europass> – платформа для створення CV у форматі Europass;
- <https://www.canva.com/resumes> – шаблони для візуально привабливих резюме;
- <https://zety.com/resume-builder> – конструктор резюме з прикладами формулювань;
- <https://www.linkedin.com> – професійна мережа, де можна продемонструвати своє резюме онлайн.

Онлайн-ресурси, які пропонують шаблони, поради, приклади резюме українською мовою та допоможуть правильно оформити своє резюме для подання на вакансії в Україні або за кордоном:

- **Work.ua** (<https://www.work.ua/articles/resume/>) – один із найпопулярніших українських сайтів пошуку роботи, містить поради щодо складання резюме, приклади за спеціальностями, поширені помилки та шаблони.
- **Pozovna.in.ua** (<https://pozovna.in.ua/zrazok-rezyume-ukrayinskoyu-movoyu/>) – приклади резюме, супровідних листів, автобіографій, рекомендаційних листів для різних посад (водій, бухгалтер, менеджер тощо) українською мовою.
- **Talent.UA** (<https://talent.ua/resume-shablon>) – галерея готових резюме, які можна адаптувати під вакансії.
- **SweetCV** (<https://sweetcv.com/>) – безкоштовний сервіс для створення та редагування резюме онлайн. Пропонує шаблони англійською мовою, інтеграцію PDF і поради з написання.
- **Microsoft Office** (<https://create.microsoft.com/en-us/templates/resumes>) – розділ шаблонів на офіційному сайті Microsoft. Містить десятки варіантів оформлення резюме для Microsoft Word.

Рекомендовано **адаптувати резюме під конкретну вакансію**, дотримуватися чіткої структури, зазначати лише правдиву інформацію та уникати загальних фраз без підтверджень.

5.2. Підготовка до співбесіди

Успішне проходження співбесіди – ключовий етап у процесі працевлаштування. Для жінок - ВПО співбесіда часто є не лише професійним викликом, а й особистим випробуванням, адже вона може супроводжуватися тривогою, сумнівами у власних силах та браком досвіду спілкування з роботодавцями в нових умовах.

Перш за все важливо подолати страх відмови й усвідомити свою цінність як кандидатки. Навіть якщо були прогалини у стажі чи зміна професійної сфери – це не недолік, а частина життєвого досвіду. Важливо налаштуватися на позитив, вірити у свої навички й відкритість до нового. Для жінок - ВПО можуть виникати додаткові питання, пов'язані з переміщенням. Важливо бути готовою до них, але при цьому захищати свої права.

Практичні поради для підготовки:

1. Вивчіть компанію.

2. Проаналізуйте вакансію.

3. Потренуйтеся відповідати на часті запитання. Вам буде корисною стаття “Що говорити на співбесіді: відповіді на типові запитання” на порталі “Дія.Освіта”:
https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/701-so_govoriti_na_spivbesidi_vidpovidi_na_tipovi_zapitanna.pdf

4. Підготуйте свої запитання до роботодавця. Вам у пригоді стане стаття “Які питання задавати на співбесіді роботодавцю та рекрутеру”:
<https://bizmag.com.ua/pytannia-na-spivbesidi-do-robotodavtsia/>

5. Подбайте про зовнішній вигляд.

6. Прибудьте вчасно або приєднайтеся онлайн завчасно.

7. Наголосіть на своїх soft skills.

Типові формати співбесіди: очна, телефонна або відео, групова, структуроване або ситуаційне інтерв'ю. Для ВПО можуть бути організовані адаптивні формати співбесід із соціальними консультантами або перекладачами.

Про сучасні формати співбесід дізнайтеся більше у публікації “7 сучасних форматів співбесід, про які варто знати: від кейс-інтерв'ю до баррейзингу”:
<https://happymonday.ua/vydy-spivbesid-7-suchasnyh-formativ>

- **Будьте відкритою, але обережною.** Ви можете щиро розповісти про свою ситуацію, але не зобов'язані занурюватися в зайві деталі, якщо відчуваєте, що це некоректно.
- **Поясніть свою мотивацію.** Чітко артикулюйте, чому ви прагнете працювати саме в цьому місті/компанії та що ви плануєте залишитися надовго. Наголосіть на своїй адаптивності та бажанні інтегруватися.
- **Підкресліть свою стійкість та адаптивність.** Досвід ВПО часто пов'язаний з подоланням труднощів, що розвиває такі якості, як стійкість, гнучкість, вміння швидко адаптуватися до нових умов. Це можна подати як перевагу.

Як реагувати на некоректні питання (про дітей, сімейний стан, переїзд):

- **Зберігайте спокій та впевненість.** Не дозволяйте емоціям взяти гору.
- **Уточніть питання.** Ввічливо запитайте, як це питання пов'язане з вашими професійними обов'язками. Наприклад: "Чи могли б ви пояснити, як це питання стосується вимог до посади, на яку я претендую?"
- **Відмовтеся відповідати.** Якщо питання все ще здається некоректним, ввічливо відмовтеся відповідати: "Я вважаю це питання особистим і не хотіла б на нього відповідати, оскільки воно не стосується моїх професійних навичок."
- **Переведіть розмову на професійну площину.** Наприклад, якщо питають про дітей, можна відповісти: "Моя сім'я добре організована, і це ніяк не вплине на мою здатність виконувати обов'язки в повній мірі."
- **Зробіть висновки.** Якщо ви відчули дискримінацію або неповагу, подумайте, чи хочете ви працювати в такій компанії.
- **Зверніться за допомогою.** У разі серйозних порушень ви маєте право звернутися до органів Державної служби України з питань праці (<https://dsp.gov.ua>) або центрів безоплатної правової допомоги (<https://legalaid.gov.ua/tsentry/>).
- **Використовуйте програми підтримки.** Зверніть увагу на ініціативи, які допомагають жінкам ВПО у працевлаштуванні, наприклад, менторські програми.

5.3. Онлайн-портали й платформи для пошуку роботи

В сучасному світі онлайн-платформи – основний інструмент пошуку роботи. розглянемо найбільш популярні та корисні портали для пошуку роботи в Україні.

Сервіс пошуку роботи Work.ua

Контактна інформація: вебсайт: <https://www.work.ua>

Work.ua – одна з найбільших українських онлайн-платформ для пошуку роботи. Сервіс орієнтований як на шукачів роботи, так і на роботодавців, пропонуючи зручний функціонал для розміщення резюме, перегляду вакансій та автоматичного відгуку на пропозиції. Реєстрація для кандидатів є безоплатною.

Основні можливості платформи:

- пошук вакансій за категоріями, регіонами, рівнем зарплати чи ключовими словами;
- створення та публікація резюме, з можливістю обрати його видимість;
- підписка на розсилки з новими вакансіями за обраними критеріями;
- інформаційні статті, поради з працевлаштування та підготовки до співбесіди;
- доступ до вакансій із гнучким графіком, дистанційною роботою та стажуваннями.

Сервіс пошуку роботи Robota.ua

Контактна інформація: вебсайт: <https://www.robota.ua>

Robota.ua – популярна в Україні платформа з пошуку роботи. Сервіс надає доступ до актуальних вакансій у різних галузях, зокрема для початківців, спеціалістів середньої ланки, керівників, а також для ВПО.

Основні можливості платформи:

- пошук вакансій за регіоном, галуззю, досвідом та типом зайнятості;
- створення особистого кабінету, де можна зберігати резюме та супровідні листи;
- автоматичне надсилання резюме роботодавцю та сповіщення про нові вакансії;
- поради щодо кар'єри, підготовки до співбесід та написання резюме;
- окремі добірки для ВПО, жінок, молоді, осіб без досвіду.

Щоб скористатися сервісом, необхідно зареєструватися на сайті, створити резюме або завантажити готове, обрати вакансії та подати заявку.

Сервіс пошуку роботи Jooble

Контактна інформація: вебсайт: <https://ua.jooble.org>

Міжнародна платформа, яка агрегує вакансії з різних сайтів працевлаштування, офіційних ресурсів компаній та рекрутингових агенцій. Доступна в понад 70 країнах, включаючи Україну, та підтримує інтерфейс українською мовою.

Основні можливості платформи:

- зручний пошук роботи за ключовими словами, місцем, типом зайнятості й рівнем зарплати;
- доступ до великої бази вакансій з різних джерел – усе в одному місці;
- можливість фільтрувати вакансії за категоріями, графіком, досвідом, місцем розташування;
- окремі добірки вакансій для ВПО, дистанційної роботи, працевлаштування за кордоном;

- щотижневі оновлення та рекомендації на основі обраних запитів.

Єдиний портал вакансій Державного центру зайнятості

Контактна інформація: вебсайт: <https://dcz.gov.ua>

Офіційний ресурс Державної служби зайнятості, де зібрані актуальні вакансії з усіх регіонів України. Платформа містить пропозиції роботи, подані роботодавцями через центри зайнятості, та дозволяє зручно шукати роботу за категорією, регіоном, формою зайнятості та рівнем зарплати.

Основні можливості порталу:

- перегляд та фільтрація тисяч актуальних вакансій у режимі реального часу;
- онлайн-запис на прийом до кар'єрного радника;
- доступ до профорієнтаційних тестів і навчальних програм;
- інформація про перекваліфікацію, ваучери на навчання, участь у громадських роботах;
- підтримка для ВПО, включаючи індивідуальні консультації, допомогу з відкриттям ФОП, грантові можливості.

Щоб скористатися сервісом, достатньо перейти до розділу «Пошук вакансій» на сайті <https://dcz.gov.ua>, скористатися фільтрами, обрати вакансію та подати заявку або записатися на консультацію.

Платформа Happy Monday

Контактна інформація: вебсайт: <https://happymonday.ua>

Українська онлайн-платформа, що спеціалізується на підтримці кар'єрного розвитку, пошуку роботи та професійному самовдосконаленні. Пропонує якісні вакансії, зокрема у сфері креативних індустрій, ІТ, маркетингу, менеджменту, а також можливості віддаленої зайнятості.

Основні можливості платформи:

- актуальні вакансії з фокусом на гнучку та дистанційну роботу;
- кар'єрний блог з порадами щодо написання резюме, проходження співбесід, зміни професії;
- розділ «Твоя кар'єрна перемога» з історіями успіху, корисними курсами та підтримкою пошуку;
- можливість підписки на добірки вакансій за напрямками.

Сервіс Lobby X

Контактна інформація: вебсайт: <https://lobbyx.org>

Українська онлайн-платформа, яка спеціалізується на підборі вакансій у громадському секторі, міжнародних організаціях, стартапах, державних установах та в ЗСУ. Фокус платформи на роботі з цінностями, впливом і соціальними змінами.

Основні можливості платформи:

- актуальні вакансії у неурядових організаціях, донорських проєктах, стартапах, державному та оборонному секторі;
- кар'єрні рекомендації та підбір пропозицій відповідно до сфери інтересів;
- іноді публікуються можливості для фрилансу та короткострокових проєктів.

Портал вакансій державної служби

Контактна інформація: вебсайт: <https://career.gov.ua>

Офіційний портал, створений Національним агентством України з питань державної служби, який забезпечує доступ до актуальних конкурсів на посади в органах державної влади. Платформа призначена для прозорого та зручного пошуку вакансій у сфері державного управління.

Основні можливості portalу:

- перегляд усіх відкритих вакансій у міністерствах, центральних органах виконавчої влади, обласних державних адміністраціях, територіальних органах та інших державних структурах;
- зручна фільтрація оголошень за місцем роботи, рівнем посади, сферою діяльності, вимогами до освіти та досвіду;
- подача документів на конкурс через електронну форму без потреби особистої присутності;
- відстеження статусу поданих заявок, результатів конкурсів та етапів відбору.

Сервіс для фрилансерів Freelancehunt

Контактна інформація: вебсайт: <https://freelancehunt.com>

Платформа, що об'єднує фрилансерів і замовників з України та всього світу. Пропонує віддалену роботу у сферах дизайну, копірайтингу, маркетингу, IT, перекладів та ін.

Основні можливості платформи:

- створення профілю фрилансера та публікація портфоліо;
- пошук і подання заявок на актуальні проекти;
- система рейтингів та відгуків для підвищення довіри;
- інтегрована система безпечних розрахунків між виконавцем і замовником;
- наявність проєктів як для початківців, так і для досвідчених спеціалістів.

Платформа GRC.ua (колишній HeadHunter)

Контактна інформація: вебсайт: <https://grc.ua>

Український онлайн-ресурс для пошуку роботи, орієнтований на фахівців середньої та вищої ланки. Платформа публікує вакансії у корпоративному, державному та міжнародному секторах і надає аналітичну інформацію про ринок праці.

Основні можливості portalу:

- пошук вакансій за галузями, регіонами, досвідом та зарплатними очікуваннями;
- створення резюме та автоматичне подання заявок;
- аналітика зарплат, ринкових тенденцій і публікації з кар'єрного розвитку;
- розділи з віддаленими вакансіями та інтерв'ю з роботодавцями.

Європейський портал працевлаштування EURES (European Employment Services)

Контактна інформація: вебсайт: <https://eures.europa.eu>

Офіційна європейська платформа для пошуку роботи в країнах ЄС, Ісландії, Ліхтенштейні, Норвегії та Швейцарії. Сервіс адмініструється Європейською Комісією спільно з національними службами зайнятості.

Основні можливості платформи:

- пошук вакансій у 31 європейській країні;
- створення профілю та публікація резюме для перегляду роботодавцями;
- консультування з питань працевлаштування, прав працівників і умов переїзду;
- участь у онлайн-ярмарках вакансій і міжнародних рекрутингових подіях.

Професійна мережа LinkedIn

Контактна інформація: вебсайт: <https://www.linkedin.com>

Глобальна соціальна мережа для професіоналів, що дозволяє будувати кар'єру, шукати роботу, знаходити партнерів і ділові зв'язки.

Основні можливості платформи:

- створення професійного профілю (резюме онлайн);
- пошук вакансій за країною, галуззю, типом зайнятості;
- прямий контакт із роботодавцями та рекрутерами;
- участь у тематичних групах, навчання та професійний розвиток.

Глобальна платформа пошуку роботи Indeed

Контактна інформація: вебсайт: <https://www.indeed.com>

Один з найбільших у світі сайтів з пошуку роботи, який агрегує вакансії з компаній, кадрових агентств та інших порталів.

Основні можливості платформи:

- пошук вакансій за ключовими словами, країнами, типом зайнятості;
- створення резюме та надсилання його роботодавцям безпосередньо через платформу;
- перегляд оцінок і відгуків про компанії;
- можливість отримувати повідомлення про нові вакансії за обраними параметрами.

Кар'єрна платформа Glassdoor

Контактна інформація: вебсайт: <https://www.glassdoor.com>

Міжнародна платформа, що поєднує пошук роботи з відгуками працівників про роботодавців. Користувачі можуть переглядати зарплатні діапазони, умови праці, культуру компаній і проходження співбесід.

Основні можливості платформи:

- база вакансій у провідних компаніях у понад 100 країнах;
- анонімні відгуки працівників, інсайти про компанії, інтерв'ю, заробітну плату;
- зручні фільтри пошуку та інструменти порівняння умов праці.

6. ОСВІТА ДЛЯ ЖІНОК-ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

6.1. Можливості та програми формальної освіти

Формальна освіта - освіта, яка здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою. Відповідно до закону України «Про освіту» (№ 2145-VIII від 5 вересня 2017 року) **українська система освіти включає такі складові:** дошкільна освіта, повна загальна середня освіта, позашкільна освіта, спеціалізована освіта, професійна (професійно-технічна) освіта, фахова передвища освіта, вища освіта, освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта.⁴⁴

Для дорослих найбільш актуальними є такі освітні можливості⁴⁵:

- **професійна (професійно-технічна) освіта** (представлена училищами, навчальними та освітніми центрами, коледжами та іншими навчальними закладами), має на меті формування і розвиток професійних компетентностей, необхідних для професійної діяльності за певною професією у певній галузі економіки, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя. Така освіта здобувається на основі базової або повної загальної середньої освіти. За результатами навчання випускники отримують **свідцтво про кваліфікацію або диплом кваліфікованого робітника**.
- **фахова передвища освіта** (коледжі) спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, пов'язаних з виконанням виробничих завдань підвищеної складності та/або здійсненням обмежених управлінських функцій. Фахова передвища освіта здобувається на основі повної або базової середньої освіти. За результатами навчання випускники отримують **диплом фахового молодшого бакалавра**.
- **вища освіта** (академії, інститути, університети, рідше - коледжі) готують фахівців з високим рівнем наукових та/або творчих мистецьких, професійних і загальних компетентностей, необхідних для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі знань. Вища освіта здобувається на основі повної загальної середньої освіти. Випускники отримують **диплом залежно від рівня освіти:** диплом молодшого бакалавра (початковий рівень вищої освіти), диплом бакалавра (перший (бакалаврський) рівень), диплом магістра (другий (магістерський) рівень), диплом доктора філософії або доктора мистецтва (третій (освітньо-науковий або освітньо-творчий) рівень), диплом доктора наук (науковий рівень, найвищий науковий ступінь).

Корисні інформаційні ресурси:

- Перед вступом до закладів освіти варто **перевірити, чи конкретний заклад освіти має ліцензію на відповідну діяльність, у Реєстрі суб'єктів освітньої**

⁴⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

⁴⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

діяльності на сайті «Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО)»: <https://registry.edbo.gov.ua/prof/#>

- Для абітурієнтів з ТОТ та ВПО на сайті Міністерства освіти і науки України відкрито **спеціалізований розділ** з цінною інформацією для вступників:

<https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/pro-ministerstvo-2/informatsiya-dlya-osib-z-tot-ta-vpo?v=672b2002c933d>

- Офіційний сайт **Українського центру оцінювання якості освіти** www.zno.testportal.com.ua) надає доступ інформації про вступні випробування при вступі до закладів вищої освіти, можливість створення персонального кабінету учасника, через який відбувається реєстрація на вступні випробування та отримання їх результатів: <https://zno.testportal.com.ua/>

- Vstup.edbo.gov.ua - **офіційний ресурс Єдиної державної електронної бази з питань освіти**, через який вступники створюють електронний кабінет, подають заяви до закладів освіти, завантажують документи та відстежують статус подання: www.vstup.edbo.gov.ua.

- Vstup.Osvita.ua - популярний серед вступників **інформаційний портал**, який містить інформацію про освітні програми закладів фахової передвищої та вищої освіти України. Він дозволяє швидко знайти спеціальності за містом, рівнем, формою навчання, переглянути конкурсні пропозиції, прохідні бали, кількість бюджетних місць і порівняти умови вступу в різних закладах.

Важливі освітні ініціативи, якими можуть скористатися жінки-ВПО для здобуття формальної освіти:

- **Освітні центри «Крим–Україна» та «Донбас–Україна».** Спеціальні підрозділи при приймальних комісіях університетів, створені для підтримки абітурієнтів з територій, де окупація або бойові дії. Перелік центрів: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/vstupna-kampaniia-do-zvo/osvitni-tsentri-3?v=682ae718ba25b>

- **Державний грант на здобуття вищої освіти.** Цільова безповоротна фінансова допомога за рахунок коштів державного бюджету, що забезпечує повну або часткову оплату вартості навчання в закладах фахової передвищої або вищої освіти здобувачів вищої освіти – громадян України, які зараховані на місця, що фінансуються за кошти фізичних та/або юридичних осіб. Актуальна інформація про порядок надання таких грантів щороку розміщується на сайті Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/>

- **Ваучери на навчання від Державної служби зайнятості.** Ваучер дає право за фінансової підтримки держави пройти професійне навчання, підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації за затвердженим переліком професій та спеціальностей у формі навчання за контрактом. Вартість ваучера не може перевищувати 10-кратного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (на 2025 рік – 30 280 грн). Якщо вартість навчання перевищує цю суму, то роботодавець або громадянин доплачують різницю самостійно. Отримати ваучер за дотримання ряду умов можуть, наприклад, громадяни віком старше 45 років, ВПО працездатного віку та особи з інвалідністю за відсутності підходящої роботи та інші категорії осіб. Деталі програми, перелік навчальних закладів, які працюють з нею: <https://www.dcz.gov.ua/profnavch/voucher>

- **Експериментальний проєкт «Організація професійного навчання жінок для працевлаштування у сферах, де вони були традиційно недостатньо представлені»** передбачає надання ваучерів жінкам на безоплатне здобуття професійної освіти в ліцензованих закладах за понад 30 технічними й робітничими

спеціальностями, зокрема електромонтер, фрезерувальник, водій трамвая, тракторист, зварник: <https://www.dcz.gov.ua/profnavch/navchwomen>

- **Навчання та перекваліфікація для осіб з інвалідністю за рахунок коштів Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю.** Ця державна програма дозволяє за індивідуальною програмою реабілітації оплатити професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації осіб з інвалідністю у ліцензованих закладах освіти, у тому числі з відшкодуванням вартості навчання та проживання у гуртожитку. Для детальної інформації звертатися у територіальні відділення фонду: <https://www.ispf.gov.ua/>

- **Erasmus Mundus Joint Masters.** Стипендійна програма ЄС, яка дає можливість здобути ступінь магістра за міжнародною навчальною програмою європейських університетів. Найкращі кандидати отримують повну стипендію, що покриває навчання, проживання, проїзд і страхування. Деталі та каталог програм: https://www.eacea.ec.europa.eu/scholarships/erasmus-mundus-catalogue_en

6.2. Неформальна освіта та навчання впродовж життя

Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій.⁴⁶ Для жінок, які вимушено переміщені внаслідок війни, неформальна освіта відкриває нові реальні можливості для адаптації, самореалізації, виходу на ринок праці, відновлення активної ролі в суспільстві.

Однією з найбільш дієвих форм неформальної освіти для жінок є курси підвищення кваліфікації та перекваліфікації, які орієнтовані на здобуття нових професій або оновлення раніше набутих компетентностей. **Серед актуальних освітніх програм для жінок - ВПО:**

- **Програма «Від навчання до працевлаштування: професійне навчання для жінок та інших цільових груп»** від Фонду розвитку підприємництва впроваджує грантову в межах ініціативи Skills4Recovery. У тісній співпраці з роботодавцями учасники програми пройдуть перепідготовку у закладах освіти з використання адаптованих програм навчання для робітничих та технічних професій. Деталі: <https://bdf.org.ua/program/ecc8163502d84b02841444eed67de5f8>

- **Reskilling Ukraine.** Ініціатива професійної перепідготовки жінок - ВПО, орієнтована на освоєння нетипових і затребуваних професій (операторка спецтехніки, водійка вантажного транспорту, монтажниця сонячних станцій). Програма охоплює навчання, проживання, практику та фінансову підтримку під час навчання. Деталі: <https://www.reskillingukraine.com/>

- **Інноваційна навчальна програма «Зміст»** для жінок - ВПО. Проект пропонує практичні курси з комунікації, фінансової грамотності, кар'єрного розвитку, лідерства, цифрових навичок та управління проєктами з сертифікацією. Деталі: <https://www.zmist.online/>

- **Projector Foundation** – безкоштовні курси з ІТ та креативних індустрій для жінок - ВПО. Освітня програма для 1000 жінок з поміж ВПО і мешканок малих міст, що надає можливість безкоштовно опанувати затребувані цифрові професії: графічний дизайн, UX/UI, відеомонтаж (Motion Design), SMM, Golang, управління ІТ-проєктами. Навчання триває 2–3 місяці, включає HR-супровід, менторство,

⁴⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

створення портфоліо та отримання сертифікату. Деталі: <https://www.prictrfoundation.com/project-itc>

- **SheCodes (Delac Foundation).** Проект Delac Foundation на базі SheCodes пропонує жінкам з України безоплатне навчання вебпрограмуванню (HTML, CSS, JavaScript, React тощо). Деталі: <https://www.delac.foundation/ukraine>

Освітні онлайн-платформи з безкоштовними курсами:

- **Prometheus.** Українська платформа масових відкритих онлайн-курсів. Пропонує величезний перелік безоплатних курсів українською мовою: з української мови, цифрової грамотності, підприємництва, фінансів, емоційного інтелекту, ІТ тощо. Вебсайт: <https://prometheus.org.ua>

- **Дія.Освіта.** Національна платформа Міністерства цифрової трансформації. Доступна велика кількість коротких курсів, а також навчальні серіали. Курси для початку кар'єри, перекваліфікації, конкретних професій, підготовки до інтерв'ю, вивчення soft skills, цифрових компетентностей. Вебсайт: <https://osvita.diia.gov.ua>

- **Coursera.** Світова онлайн-платформа з понад 5800 курсів від університетів та компаній світового рівня. Вебсайт: <https://www.coursera.org>

- **EdEra.** Українська освітня платформа з фокусом на навички XXI століття. Курси з кар'єрної орієнтації, критичного мислення, медіаграмотності, навчання дорослих, роботи з дітьми та молоддю. Присутні освітні програми для соціальних працівників, вчителів, а також матеріали для саморозвитку жінок. Вебсайт: <https://www.ed-era.com>

- **EduHub** (Освітній хаб Києва). Платформа для розвитку soft skills та професійної орієнтації, що пропонує безоплатні онлайн-курси у форматі інтерактивних SCORM-модулів, тренінгів і майстер-класів. Після завершення курсу учасниці можуть отримати сертифікат, створити інтерактивне резюме та долучитися до кадрового резерву. Вебсайт: <https://eduhub.in.ua>

- **«Зрозуміло!»** (Фонд Східна Європа). Серія курсів на різні теми: захист прав, дотримання прав людини, соціальні послуги, інклюзивність та багато інших. Вебсайт: <https://zrozumilo.in.ua>

- **ВУМ.online** (Відкритий університет Майдану). Онлайн-платформа для громадянської та особистісної освіти, що пропонує безоплатні курси з журналістики, сталого розвитку, медіаграмотності, цифрових прав і демократії. Вебсайт: <https://vumonline.ua>

6.3. Визнання попереднього навчання та кваліфікацій

Після вимушеного переміщення значна частина жінок стикається з низкою труднощів, пов'язаних із продовженням освіти чи поверненням до професійної діяльності. Серед основних викликів – відсутність доступу до освітніх документів, втрата дипломів або потреба підтвердити освіту, здобуту за кордоном чи на тимчасово окупованих територіях. Крім того, частина жінок має значний практичний досвід, але не володіє формальними сертифікатами, що також є проблемою при працевлаштуванні.

Розглянемо механізм дій у таких ситуаціях:

- **Відновлення втрачених документів про освіту.** У разі втрати документів про освіту внаслідок бойових дій, окупації або переміщення, їх можна відновити. **Відновлення документів про вищу освіту (видача дубліката)** регулюється Порядком замовлення, виготовлення, видачі, обліку документів про вищу освіту та

додатків до дипломів європейського зразка, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06 березня 2015 року № 249.⁴⁷

- **Процедура отримання дубліката документа про вищу освіту:**
<https://mon.gov.ua/news/yak-otrimati-dublikat-dokumentu-pro-vishchu-osvitu-roz'yasnennya-mon>

Насамперед у разі втрати документа про вищу освіту необхідно звернутися із заявою до навчального закладу, який його видав. Якщо такий заклад реорганізовано або ліквідовано, слід звертатися до його правонаступника. Якщо правонаступники відсутні, то заяву про поновлення разом із пакетом документів направляють поштою до Міністерства освіти і науки України.

- **Процедура отримання дубліката документа про загальну середню освіту:**
<https://mon.gov.ua/news/protsedura-otrimannya-dublikata-dokumentu-pro-zagalnu-serednyu-osvitu>

При втраті документа про загальну середню освіту аналогічно необхідно звертатися до закладу, що його видав. За неможливості звернення до такого закладу для отримання дубліката необхідно звернутися до будь-якого закладу загальної середньої освіти (на території, де не ведуться бойові дії) із заявою щодо надання інформації про отриманий в Україні документ.

- **Вступ і визнання результатів навчання для осіб із тимчасово окупованих територій (ТОТ).** Особи з ТОТ можуть вступати до українських університетів і коледжів за спрощеною процедурою, навіть якщо документи про освіту втрачено або вони видані окупаційними структурами. Через Освітні центри «Крим-Україна» та «Донбас-Україна» вступники можуть: пройти індивідуальне оцінювання, отримати український документ про освіту, подати документи онлайн або особисто, вступити на бюджетне безоплатне навчання в українські заклади освіти. Освітні документи, видані установами на окупованих територіях, не визнаються в Україні, однак, знання і результати навчання можуть бути підтверджені за допомогою індивідуального оцінювання з видачею українських документів. Особливості вступу для людей з тимчасово окупованої та прифронтової території:
<https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/vstupna-kampaniia-do-zvo/vstupna-kampaniia-do-zakladiv-vyshchoi-osvity-2025-roku/vstup-dlia-liudei-z-tymchasovo-okupovanoi-ta-pryfrontovoi-terytorii>

- **Визнання іноземних документів про освіту.** Жінки, які здобули освіту за кордоном (наприклад, під час тимчасового перебування в іншій країні), можуть пройти процедуру академічного визнання диплома в Україні. Це обов'язкова умова, якщо особа планує вступати до українського закладу вищої освіти (наприклад, у магістратуру) або продовжувати професійну діяльність у певних сферах. У результаті процедури визнання власник іноземних документів про освіту отримує свідоцтво, яким підтверджується його право на продовження освіти або працевлаштування за фахом на всій території України. Деталі процедури на сайті Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/poslugi/viznannya-inozemnikh-dokumentiv>

Безпосередньо процедуру здійснює ДП «Інформаційно-іміджевий центр»:
<https://naric.in.ua/poryadok-podachi.html>

- **Визнання професійних кваліфікацій без диплома.** Жінки, які мають практичний досвід у певній сфері, але втратили диплом або не здобували формальної освіти, можуть офіційно підтвердити свою кваліфікацію за процедурою визнання результатів неформального навчання. Процедура передбачає незалежне оцінювання у спеціалізованих кваліфікаційних центрах

⁴⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0494-15#Text>

(зазвичай на базі закладів освіти) з видачею сертифікатів про присвоєння професійної кваліфікації. Перелік кваліфікаційних центрів: <https://data.nqa.gov.ua/qualification-centers/>

Отже, навіть у складних обставинах переміщення є реальні можливості відновити документи, підтвердити освіту чи професійний досвід і впевнено рухатися до нових освітніх або кар'єрних цілей.

7. ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА САМОЗАЙНЯТІСТЬ

7.1. Оцінка підприємницького потенціалу

Підприємництво – це не лише спосіб заробітку, а й шлях до самореалізації, фінансової незалежності та відновлення контролю над власним життям. Для жінок, які були змушені залишити свої домівки через війну, започаткування власної справи може стати важливим кроком до стабільності та інтеграції в нову громаду.

В Україні найбільш поширені такі **організаційно - правові форми ведення підприємницької діяльності**:

- **Фізична особа-підприємець (ФОП).** Найпоширеніша форма господарювання для малого бізнесу, за якої фізична особа реєструється як підприємець без створення юридичної особи.
- **Приватне підприємство (ПП).** Юридична особа, що створюється на основі приватної власності одного або кількох власників. Форму застосовують для невеликих бізнесів, де власники бажають зберегти повний контроль і не потребують складної структури управління.
- **Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ).** Підходить для бізнесу середнього масштабу або для партнерських проєктів. Юридична особа, учасники якої несуть відповідальність у межах свого внеску до статутного капіталу.

Підприємницька діяльність в Україні може здійснюватися на **базі загальної або спрощеної системи оподаткування**. Вибір залежить від виду діяльності, обсягу доходів, кількості працівників та специфіки діяльності. Більше **про вибір системи оподаткування для малого бізнесу** у публікації порталу “Вчасно”:

<https://vchasno.ua/yaku-systemu-opodatkuvannia-vybraty-dlia-fop/>

Соціальне підприємництво. Можливо ви шукаєте можливості для підприємництва, які були б не лише давали можливості заробітку й самореалізації, а також допомагали розв'язанню конкретних проблем українського суспільства? Одним із таких шляхів є створення соціального підприємництва – моделі бізнесу, що поєднує прибуткову діяльність із суспільно важливою діяльністю. Цей формат дає змогу підприємцю не лише забезпечити себе роботою, а й створювати соціальну цінність, підтримуючи інших: наприклад, працевлаштовувати жінок із вразливих груп, створювати інклюзивні продукти або розвивати локальні громади. Прибуток соціального підприємництва частково або повністю інвестується в досягнення чітко визначених соціальних цілей. Детальніше про те, як створити власне соціальне підприємство, у **посібнику «Створення успішного соціального підприємства»** від Української соціальної академії:

https://siplatform-live.s3.eu-central-1.amazonaws.com/files/posibnyk_usa.pdf

Можливості для жінок – ВПО.

Підприємництво для жінок, які стали ВПО внаслідок війни, є не лише засобом економічного відновлення, а й інструментом особистої стабілізації, соціальної інтеграції та побудови нової ідентичності у приймаючих громадах. В Україні створюються сприятливі умови для розвитку жіночого бізнесу, зокрема на рівні державних, регіональних і міжнародних ініціатив.

Однією з найпопулярніших державних ініціатив є програма **«єРобота»**, що передбачає надання мікрогрантів (від 70 000 до 250 000 грн) для відкриття власної справи. Від початку реалізації програми, понад 8 000 грантів було видано, значна частина з яких – саме жінкам, включно з переселенками. Програма також пропонує супровід, навчання з написання бізнес-плану та менторство ⁴⁸. Також діють регіональні проєкти (наприклад, від ОДА, місцевих рад, міжнародних та національних фондів), які надають підтримку у вигляді консультацій, пільгового орендування приміщень або фінансування на розвиток бізнесу.

Реєстрація бізнесу.

Станом на 2025 рік реєстрація ФОП в Україні є доволі простою процедурою, яка особливо актуальна для жінок - ВПО, що прагнуть досягти фінансової незалежності. Існує два основні способи реєстрації: онлайн через портал «Дія» та офлайн через Центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи).

Найпоширенішою формою є реєстрація фізичної особи-підприємця (ФОП), яка передбачає спрощене оподаткування та мінімальні бар'єри входу. Згідно з даними Опендатабот, у 2024 році жінки зареєстрували 61% нових фізичних осіб-підприємців (ФОП) в Україні зі 155 тисяч, що є рекордним показником за останні роки. Це свідчить про активність жінок у сфері підприємництва, включаючи тих, хто має статус ВПО⁴⁹.

Онлайн-реєстрація є найбільш зручною і швидкою, не вимагає особистого відвідування установ і здійснюється через електронний підпис (КЕП або Дія.Підпис). Для цього потрібно авторизуватися на сайті diia.gov.ua⁵⁰, заповнити електронну форму із зазначенням особистих даних, обрати види діяльності (КВЕДи) ⁵¹, вказати систему оподаткування і підписати заяву. Зазвичай підтвердження реєстрації надходить протягом 24 годин.

Жінки, які не мають можливості скористатися онлайн-сервісами, можуть звернутися до ЦНАПу за місцем фактичного перебування. У цьому випадку подається заява, паспорт, ідентифікаційний код та, за потреби, форма для вибору системи оподаткування. Закон дозволяє реєструвати ФОП навіть без місцевої прописки, використовуючи довідку ВПО.

Жінки-переселенки можуть обирати будь-яку з доступних систем оподаткування, найпоширенішою серед мікропідприємницької діяльності є спрощена система з єдиним податком і ЄСВ. Після завершення реєстрації рекомендується відкрити окремий банківський рахунок для ведення діяльності та ознайомитися з податковими зобов'язаннями.

Оцінка підприємницького потенціалу.

Перш ніж розпочати власну справу, важливо оцінити свої навички, ресурси та готовність до підприємницької діяльності. Слід врахувати:

- **Наявність бізнес-ідеї:** чи є у вас чітке уявлення про продукт або послугу, яку ви хочете запропонувати?
- **Ресурси:** чи маєте ви необхідні фінансові, матеріальні та людські ресурси для старту?
- **Навички:** чи володієте ви необхідними знаннями та навичками для ведення бізнесу?

⁴⁸ <https://erobota.diia.gov.ua/>

⁴⁹ https://opendatabot.ua/analytics/women-entrepreneurs-2024?utm_source

⁵⁰ <https://diia.gov.ua/services/reystetraciya-fop>

⁵¹ <https://online.novaposhta.education/blog/kvedi-dlya-fop-1-2-ta-3-grupi>

- **Підтримка:** чи маєте ви доступ до менторської підтримки, навчальних програм або бізнес-спільнот?

Участь у тренінгах, бізнес-інкубаторах та консультаціях з фахівцями може допомогти вам краще підготуватися до підприємницької діяльності та уникнути поширених помилок.

Підприємництво для жінок - ВПО в Україні – це реальна можливість для самореалізації та економічної стабільності. Завдяки державним та міжнародним програмам підтримки, а також доступності інформації та ресурсів, кожна жінка має шанс успішно реалізувати свій бізнес-потенціал.

7.2. Ресурси та підтримка для започаткування бізнесу

Програма «єРобота» – Грант на власну справу

Контактна інформація: вебсайт: <https://diia.gov.ua/services/grant-na-vlasnu-spravu>, офіційна платформа для подачі заявки: <https://diia.gov.ua>

Програма «єРобота», ініційована Міністерством економіки України, надає мікрогранти у розмірі до 500 000 грн для започаткування або розвитку власної справи. Грантові кошти можна використати на придбання обладнання, сировини, оренду, маркетинг, оплату послуг.

Умови участі:

- Наявність реєстрації як ФОП або юридичної особи (можна зареєструватися одразу після схвалення заявки);
- Подання бізнес-плану та бюджету реалізації ідеї;
- Позитивна оцінка банку на підставі кредитної історії та співбесіди.

Як подати заявку? Зареєструйтеся на порталі Дія (<https://diia.gov.ua/>), заповніть анкету, додайте бізнес-план та подайте заявку в розділі «єРобота». Після розгляду та співбесіди у банку заявник отримає рішення про надання коштів.

Термін подачі. Програма діє на постійній основі. Нові хвилі прийому заявок оголошуються щомісяця. Актуальні дати публікуються на платформі:

<https://diia.gov.ua/services/grant-na-vlasnu-spravu>

Всі державні гранти на бізнес:

<https://diia.gov.ua/services/categories/biznesu/yerobota>

Дія.Бізнес – Платформа підтримки підприємців

Контактна інформація: вебсайт: <https://business.diia.gov.ua>

Дія.Бізнес – це національна платформа, ініційована Міністерством цифрової трансформації України, яка надає комплексну підтримку підприємцям, зокрема жінкам-внутрішньо переміщеним особам (ВПО). Платформа пропонує безкоштовні консультації, освітні програми, доступ до грантів та інформаційних ресурсів для започаткування та розвитку бізнесу.

Послуги та можливості:

- **Безоплатні індивідуальні консультації** з питань реєстрації бізнесу, оподаткування, маркетингу та інших аспектів підприємницької діяльності.

- **Онлайн-курси та вебіари** з різних напрямків бізнесу, включаючи фінансове планування, стратегічний розвиток та цифровий маркетинг.
- Інформація про **актуальні гранти** та програми фінансової підтримки для підприємців, зокрема для жінок-ВПО.
- Мережа **центрів підтримки підприємців** у різних регіонах України, де можна отримати особисті консультації, відвідати тренінги та скористатися коворкінгом.

Для отримання послуг необхідно зареєструватися на платформі <https://business.dia.gov.ua> та обрати відповідні сервіси або звернутися до найближчого офлайн-центру Дія.Бізнес у вашому регіоні.

Академія «Мрій та Дій» від Impact Force – Програма для підтримки жіночого підприємництва

Контактна інформація: вебсайт: <https://theimpactforce.org>

Impact Force – українська громадська організація, створена жінками та для жінок, яка реалізує інноваційні освітні та менторські проекти для підтримки внутрішньо переміщених жінок в Україні.

Академія «Мрій та Дій» – флагманська ініціатива організації, яка надає комплексну підтримку жінкам, зацікавленим у започаткуванні або розвитку власного бізнесу, зокрема в онлайн-сфері. Програма передбачає навчання з основ підприємництва, цифрового маркетингу, управління бізнесом, фінансової грамотності, брендингу та продажів. Учасниці отримують менторський супровід від досвідчених підприємців і тренерів, що дозволяє адаптувати знання до індивідуальних потреб кожної учасниці.

Фінансова підтримка реалізується у вигляді ваучерів на суму до \$1 000, які можна використати на розвиток бізнесу: купівлю техніки, товарів, рекламу або навчання. Програма відкриває нові можливості для жінок-ВПО, які втратили роботу чи бізнес через війну, допомагає їм відновити фінансову незалежність, створити нове джерело доходу та підвищити соціальну включеність.

Щоб долучитися до програми, потрібно заповнити анкету на офіційному сайті Impact Force. Після відбору кандидати проходять навчання, за результатами якого можуть отримати ваучери на розвиток бізнесу. Участь у програмі безоплатна. Актуальні дати набору та умови доступні на вебсайті: <https://theimpactforce.org>.

Український фонд стартапів (Ukrainian Startup Fund)

Контактна інформація: вебсайт: <https://usf.com.ua>

Фонд є державною установою, що допомагає інноваційним проектам та технологічним стартапам залучити кошти на ранніх етапах та запустити власні проекти. Ключові програми Фонду для розвитку підприємництва:

- Гранти “pre-seed” (до 10 000 USD) – безповоротна фінансова допомога для підтримки інноваційних ідей на початковій стадії розвитку.
- Гранти “seed” (до 25 000 USD) – для проектів із готовим мінімально життєздатним продуктом (MVP) та потенціалом масштабування.
- Програма грантової підтримки проектів подвійного призначення (до 35 000 USD) – для стартапів у сферах оборони, кібербезпеки, охорони здоров'я, освіти та інфраструктури.
- Програма міжнародних делегацій відкриває українським стартапам можливості для представлення своїх інновацій на світових технологічних виставках, пітчінгу

власних проєктів впливовим інвесторам, встановлення співпраці з міжнародними стейкхолдерами.

- Менторство, експертна оцінка, технічна та промо-підтримка.

Фонд «Жіночі можливості в Україні» (WO-UA) – Підтримка жіночого підприємництва та економічної активності

Контактна інформація: вебсайт: <https://wo-ua.org>

Фонд реалізує програми підтримки жінок, які постраждали від війни, зокрема для ВПО. Одним із напрямів діяльності є посилення економічної спроможності жінок через підприємництво, фінансову грамотність та розвиток кар'єри.

Формати підтримки включають:

- мікрогранти для жіночого підприємництва;
- навчання з основ бізнесу, самозайнятості, іноземної мови, цифрових навичок;
- менторство і консультації;
- гуманітарні ініціативи для підтримки жінок.

Як подати заявку? Програми фонду оголошуються періодично. Умови участі, анкети та дедлайни публікуються на офіційному сайті, а також на Facebook-сторінці фонду.

Освітня платформа “Нова пошта Business” для підприємців

Контактна інформація: вебсайт: <https://online.novaposhta.education>

Безоплатний онлайн-ресурс для українських підприємців, орієнтований на розвиток практичних бізнес-навичок. Платформа створена для підтримки малого та середнього бізнесу, самозайнятих осіб, а також тих, хто лише планує започаткувати власну справу. Особлива увага приділяється актуальним умовам ведення бізнесу в Україні під час війни та відновлення після криз. Пропонуються курси, відеолекції, бізнес-школи та майстер-класи від практиків у сферах запуску та масштабування бізнесу; фінансів і податкового обліку; логістики й електронної комерції; маркетингу, продажів і клієнтського сервісу.

Освітній ресурс – Телеграм-канал «Грантові фішки»

Контактна інформація: вебсайт: https://t.me/grantovyphishky?utm_source

Професійний інформаційний ресурс про актуальні грантові можливості для України. Публікуються систематизовані огляди конкурсів для неприбуткових організацій, бізнесу, освіти і культури, а також програми мобільності, стажування, стипендії. Регулярно подаються методичні поради з підготовки заявок та роботи з грантами.

Освітній ресурс «GrantMarket» – платформа грантів для бізнесу

Контактна інформація: вебсайт: <https://grant.market>

Спеціалізована платформа грантів для підприємництва. База охоплює національні та міжнародні програми підтримки для мікро, малого і середнього бізнесу, а також самозайнятих осіб. Матеріали структуровано за предметом фінансування: придбання обладнання, модернізація виробництва, оборотний капітал, релокація і відновлення, інновації та цифровізація, експортні програми,

акселератори. Для кожної можливості наведено вимоги до заявників, цілі фінансування, орієнтовні суми і співфінансування, географічні обмеження, строк подання та офіційне посилання на умови конкурсу. Це дає змогу швидко сформулювати добірку релевантних інструментів під конкретні бізнес-завдання.

8. ВИСНОВКИ

Попри складні обставини, пов'язані з вимушеним переміщенням, кожна жінка має потенціал для особистого та професійного зростання. У цьому посібнику було зібрано ключову інформацію про можливості, які можуть стати дієвими інструментами для побудови нової кар'єри, здобуття освіти, відкриття власної справи чи активного включення у життя нової громади.

У посібнику розглянуто стратегії адаптації до нового середовища, включно з правовими аспектами працевлаштування, вибором форм зайнятості, доступом до освіти та професійного навчання. Особливу увагу приділено платформам і ресурсам, які підтримують жінок у самореалізації: від державних сервісів і міжнародних програм до програм розвитку соціального підприємництва і неформального навчання.

Цей посібник не лише про інструменти, а й про силу – внутрішню силу української жінки долати перешкоди, навчитися нового, шукати підтримку й бути підтримкою для інших. Ми сподіваємося, що зібрана тут інформація стане орієнтиром і підтримкою для багатьох, хто прагне рухатися вперед, навіть коли обставини змінюються.

Нехай цей посібник надихає вас не чекати сприятливих часів, а створювати їх – з вірою у власні можливості, з відкритістю до навчання і готовністю діяти.